

**Hallituksen esitys Eduskunnalle pitkäaikaissästä-
sen verotuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia, perintö- ja lahjaverolakia, rajoitettusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia, korkotulon lähdeverosta annettua lakia, verotusmenettelystä annettua lakia sekä ennakkoperintälakia. Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvaan eläkesäästämiseen sovellettava verokohtelu laajennettaisiin koskemaan sidotusta pitkäaikaissästämisestä annetun lain mukaiseen säästämissopimukseen perustuvaa säästämistä.

Säästäjän ja talletuspankin, rahastoyhtiön tai sijoituspalveluyrityksen välisen pitkäaikaissästämissopimuksen perusteella tehty maksut olisivat tuloverotuksessa vähennyskelpoisia samalla tavoin kuin vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut. Säästämissopimuksen mukaisesti sijoitetuille varoille kertyvää tuottoa ei verotettaisi säästämisaikana. Palveluntarjoajan säästäjälle tai muulle säästämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetulle eläkeiän täytyttyä tai säädettyjen nostoperusteiden täytyttyä maksamat suoritukset luettaisiin saajan pääomatuloksi.

Eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa vähimmäiseläkeikää koskevaa vaatimusta muutettaisiin siten, että eläkettä voidaan sopimuksen mukaan maksaa työntekijän eläkelain mukaisesta vanhuuseläkeistä lähtien. Sama vaatimus koskisi pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvien maksujen vähennysoikeutta. Vähennyskelpoisuudelle asetettaisiin lisäksi se lisäedellytys, että vakuutukseen perustuvaa eläkettä tai pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvia suorituksia maksetaan vähintään 10 vuoden ajan ja että vakuutettu tai pitkäaikaissästämissopimuksen mukainen varoihin oikeutettu on vähintään 18-vuotias.

Työelämässä jatkamista kannustettaisiin siten, että takaisinmaksulle asetettua 10 vuoden määräaika lyhennettäisiin kahdella vuodella jokaista ikävuotta kohden, jolla vero-

velvollisen ikä ylittää eläkeiän silloin, kun eläkkeen tai muiden suoritusten maksu alkaa. Takaisinmaksuaika olisi kuitenkin vähintään kuusi vuotta.

Tuloverolakiin otettaisiin säännökset, joiden nojalla verotettavaa tuloa ei realisoidu, jos vakuutettu tai säästäjä irtisanoo sopimuksen solmien uuden vähennyskelpoisuuden edellytykset täyttävän eläkevakuutus sopimuksen tai pitkäaikaissästämissopimuksen, jos säästövarat siirretään suoraan uutena sopijapuolena olevalle vakuutuslaitokselle tai palveluntarjoajalle.

Säästäjän tai varoihin oikeutetun kuoleman jälkeen pitkäaikaissästämissopimuksen perusteella sijoitetut säästövarat luettaisiin kuolinpesän veronalaiseksi pääomatuloksi. Eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella lähimaisille maksetun vakuutuskorvauksen verovapaudesta tuloverotuksessa luovuttaisiin siltä osin kuin korvaus ei ylitä eläkevakuutuksen säästö-pääomaa. Vastaavasti tuollaisen kuolemanvaravakuutuksen maksut olisivat vähennyskelpoisia eläkevakuutuksen maksujen tapaan.

Pitkäaikaissästämissopimuksen perusteella perillisille kuoleman jälkeen siirtyvät varat kuuluisivat perintöverotuksen piiriin. Perintö- ja lahjaverolakia muutettaisiin siten, että vastaavasti eläkevakuutukseen liittyvään kuolemanvaravakuutukseen perustuvan vakuutuskorvauksen osittaisesta verovapaudesta perintöverotuksessa luovuttaisiin.

Rajoitettusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia muutettaisiin siten, että pitkäaikaissästämissopimukseen perustuva suoritus rinnastettaisiin eläkkeeseen. Korkotulon lähdeverosta annettua lakia muutettaisiin siten, että lähdeveroa ei ole suoritettava sellaisille talletuksille ja joukkovelkakirjalainoille maksetuista koroista, joihin verovelvollisen varat pitkäaikaissästämissopimuksen mukaisesti on sijoitettu. Verotusmenettelystä annettua lakia muutettaisiin siten, että siihen otettaisiin tarvittavat säännökset

pitkäaikaissäätämissopimukseen liittyvästä sivullisen tiedonantovelvollisuudesta.

Ennakkoperintälakia muutettaisiin siten, että ennakonpidätyksen toimittaminen voitaisiin turvata silloin, kun pitkäaikaissäätämissopimuksen irtisanomisen yhteydessä säästö-pääoman siirtäminen johtaa säästö-pääoman verottamiseen sen vuoksi, että vaaditut edellytykset eivät täyty.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta. Tuloverolain säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen maksettuihin vakuutusmaksuihin ja eläkkeisiin.

Tuloverolakiin liittyy useita siirtymäsäännöksiä. Verovelvollisen ennen hallituksen esityksen antamispäivää ottamaan eläkevakuutukseen sovellettaisiin verovuosina 2010-

2016 lain voimaan tullessa voimassa olleita eläkeikää koskevia säännöksiä. Muilta osin maksujen vähennyskelpoisuuteen sovellettaisiin vanhojen vakuutusten osalta lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnantajan maksaman työntekijälleen ottamaan vakuutukseen sovellettaisiin ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, jos vakuutus on otettu ennen esityksen antamispäivää.

Esityksen antamispäivänä tai sen jälkeen otetun vakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa ikärajaa sovellettaisiin jo vuodelta 2009 toimitettavassa verotuksessa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT	5
1 NYKYTILA	5
1.1 Luonnollisen henkilön ottaman vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verokohtelu.....	5
1.2 Eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen verokohtelu tuloverotuksessa ja perintö- ja lahjaverotuksessa	6
2 KANSAINVÄLINEN KEHITYS.....	6
Vakuutusmuotoiselle säästämislle vaihtoehtoisista eläkesäästämismuodoista.....	6
Rajat ylittävien eläkejärjestelyjen tarjontaan liittyviä kysymyksiä	7
Tanskan ja Belgian tapaukset	7
Ruotsissa Tanskan ja Belgian tapauksen johdosta toteutettu uudistus	8
3 NYKYTILAN ARVIOINTI.....	9
4 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	10
4.1 Esityksen tavoitteet	10
4.2 Keskeiset ehdotukset.....	10
Verotuen kohteena oleva säästämissopimus ja verokohtelun pääpiirteet.....	10
Palvelujen tarjoajat.....	11
Sijoituskohteet	11
Vähennyskelpoisuuden edellytykset	12
Eläkeikä	12
Säästövarojen takaisinmaksuaika	12
Verokohtelu säästäjän kuollessa.....	12
Eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen verokohtelu.....	13
Säästö pääoman siirrettävyys	13
5 SUHDE KANSAINVÄLISIIN SOPIMUKSIIN	14
6 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	17
6.1 Yleistä	17
6.2 Vaikutukset yrityksiin	17
6.3 Vaikutukset kotitalouksiin	18
6.4 Sukupuolivaikutukset.....	18
6.5 Vaikutukset julkiseen talouteen	18
Vaikutukset valtiontalouteen	18
Vaikutukset kunnallistalouteen	20
7 ASIAN VALMISTELU	20
8 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	20
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	20
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	20
1.1 Tuloverolaki	20
1.2 Laki rajoitetusti verovelvollisen tulonverottamisesta	28
1.3 Laki korkotulon lähdeverosta.....	28
1.4 Perintö- ja lahjaverolaki.....	28
1.5 Laki verotusmenettelystä	29
1.6 Ennakkoperintälaki	30
2 VOIMAANTULO.....	30
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	30

LAKIEHDOTUKSET	33
tuloverolain muuttamisesta.....	33
rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta	38
korkotulon lähdeverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	39
perintö- ja lahjaverolain 7 a ja 9 §:n muuttamisesta	40
verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta	41
ennakkoperintälain 11 §:n muuttamisesta	43
LIITE	44
RINNAKKAISTEKSTIT	44
tuloverolain muuttamisesta.....	44
rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta	52
korkotulon lähdeverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	53
perintö- ja lahjaverolain 7 a ja 9 §:n muuttamisesta	54
verotusmenettelystä annetun lain 16 ja 17 §:n muuttamisesta	55
ennakkoperintälain 11 §:n muuttamisesta	57

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Luonnollisen henkilön ottaman vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verokohtelu

Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten verotukseen kohdistuu verotuki. Verovelvollisen oman tai tämän puolison vakuutusmaksut ovat tuloverolain (1535/1992) 54 d §:n mukaisesti vähennyskelpoisia pääomatulosta tai pääomatuloverokantaa vastaava osa maksuista vähennetään ansiotulosta menevästä verosta. Aikanaan maksettava eläke verotetaan 34 a §:n mukaisesti pääomatulona.

Verotukielementti on seurausta säästöaikaisen tuoton verovapauudesta. Kyse on eläkesäästämisen verotuksessa kansainvälisesti yleisesti sovelletusta niin sanotusta EET-periaatteesta (exemption, exemption, taxation), jossa säästäjä maksaa vakuutusmaksun vähennysoikeuden johdosta verottamattomista varoistaan, säästöaikaista tuottoa ei veroteta ja eläke on veronalaista tuloa. Eläkkeen nostovaiheessa jäljelle jää verotuki, joka muodostuu eläkesäästäjän omista varoistaan tekemän sijoituksen tuoton verovapauudesta.

Vapaaehtoisten yksilölliset eläkkeet kuuluvat aiemmin ansiotuloverotuksen piiriin. Vuoden 2005 alusta voimaan tulleen uudistuksen myötä luonnollisen henkilön ottamat vakuutukset siirtyivät pääomatuloverotuksen piiriin. Verotustavan muutoksen taustalla oli yhtäältä tavoiteltu neutraliteetti muihin säästämistuotteisiin verrattuna, toisaalta se, että ansiotuloverotuksen piiriin kuuluvassa säästämisessä lopputulos vaihtelee perusteettomasti säästäjän säästämisaian ja eläkeajan marginaaliveroasteista riippuen.

Uudistuksen voimaantuloon liittyvien siirtymäsäännösten mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamisajankohtaa otettujen vakuutusten osalta eläkesäästö jaetaan ansiotulona verotettavaan osaan ja pääomatulona verotettavaan osaan sen perusteella, milloin vastaava maksu on vähennetty.

Työnantajan työntekijälle ottamat vapaaehtoiset yksilölliset eläkevakuutukset säilyivät ansiotuloverotuksen piirissä työnantajan tar-

joamien työsuhteeseen liittyvien muiden etuuksien tavoin.

Tuloverolain 34 a §:n 3 momenttiin sisältyvän määritelmän mukaan vapaaehtoisena eläkevakuutuksena pidetään sellaista vanhuuseläkevakuutusta ja perhe-eläkevakuutusta sekä tällaiseen vakuutukseen liittyvää työkyvyttömyyseläkevakuutusta ja työttömyyseläkevakuutusta, johon perustuva eläke on tarkoitettu maksettavaksi toistuvina erinä puolivuositain tai lyhyemmin väliajoin vakuutetun tai edunsaajan jäljellä olevan elinajan tai vähintään kahden vuoden ajan.

Maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on 54 d §:n mukaisesti, että vakuutus sopimuksen mukaan eläkettä aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 62 vuotta ja että vakuutusta ei voida takaisinostaa aiemmin muilla vakuutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin vakuutetun vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

Maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä oleva eläkeikä korotettiin vuoden 2004 uudistuksen yhteydessä 60 vuodesta 62 vuoteen ja se koskee myös vanhoja, ennen esityksen antamispäivää otettuja vakuutuksia. Asian eduskuntakäsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunnan annettua lakiehdotuksista lausuntonsa (PeVL 21/2004 vp) lakiin lisättiin siirtymäsäännös, jonka nojalla verovelvollinen voi kuitenkin vuoden 2009 lopussa päättyvän siirtymäajan kuluessa vähentää maksuja, joiden perusteella maksettava eläke voidaan maksaa verovelvolliselle aiemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesta eläkeiästä lähtien.

Maksuja voidaan vähentää vuodessa enintään 5 000 euroa. Enimmäismäärä on kuitenkin 2 500 euroa, jos verovelvollisen työnantaja on verovuonna maksanut työntekijälle ottamansa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja.

Vähennysoikeus koskee myös vakuutusta, jonka on ottanut vakuutetun puoliso. Vakuutuksen maksut vähennetään aina vakuutettuna olevan puolison verotuksessa, vaikka maksut olisi maksanut toinen puoliso. Eläkevakuutusmaksujen perusteella myönnettävää

erityistä alijäämähyvitystä koskevien säännösten johdosta vähennys voidaan kuitenkin siirtää tehtäväksi toisen puolison verotuksessa, jos maksuja ei voida kokonaan vähentää vakuutettuna olevan puolison verotuksessa.

1.2 Eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen verokohtelu tuloverotuksessa ja perintö- ja lahjaveroituksessa

Eläkevakuutuksen nojalla voidaan maksaa eläkettä vakuutetulle hänen täytettyään määrään tai hänen kuoltuaan perhe-eläkettä edunsaajalle. Tyypillisesti eläkevakuutusso-
pimuksessa on kuitenkin sovittu kuoleman perusteella edunsaajille maksettavasta vahingonkorvauksesta, joka suoritetaan kertakorvauksena. Sen maksaminen perustuu eläkevakuutuksesta erilliseen kuolemanvaravakuutukseen. Kuolemanvaravakuutuksen maksut eivät eläkevakuutuksen maksujen tapaan ole verotuksessa vähennyskelpoisia. Kuolemanvaravakuutuksen maksu voidaan periä erillisenä suorituksena tai se voidaan vähentää eläkevakuutukselle suoritettavasta kuolevuushyvityksestä. Tuloverolain 34 §:n 5 momentin mukaisesti vakuutusmaksut jaetaan eri vakuutuksille vakuutusmatemaattisin perustein.

Kuolemanvaravakuutuksen perusteella maksettu vakuutuskorvaus on tuloverolain 36 §:n nojalla tuloverotuksessa verovapaata tuloa, jos se maksetaan vakuutetun kuoleman johdosta kertakorvauksena hänen puolisolleen, vakuutetun tai puolison rintaperilliselle tai muille lainkohdassa mainituille lähiomaisille. Verovapaus ei koske korvausta, joka on saatu veronalaisen tulon sijaan.

Perintö- ja lahjaverolain 7 a §:n 1 momentin mukaan perintöveroa on suoritettava perittävän kuoleman johdosta kuolinpesälle tai edunsaajalle henkilövakuutuksen nojalla maksettavasta vakuutuskorvauksesta. Sitä osin kuin vakuutuskorvaus tai taloudellinen tuki on tuloverotuksessa veronalaista tuloa, se on kuitenkin perintöverosta vapaa.

Mainitun pykälän 2 momentin nojalla vakuutuskorvaus on kuitenkin verosta vapaa vain siltä osin kuin kunkin edunsaajan tai perillisen saama vakuutuskorvaus on enintään 35 000 euroa. Jos edunsaajana on leski, ve-

rovapaata on vähintään puolet. Säännös soveltuu myös sellaiseen vakuutuskorvaukseen, joka on maksettu eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella ja jossa vakuutuskorvauksen määrä riippuu eläkevakuutuksen säästön määrästä.

2 Kansainvälinen kehitys

Vakuutusmuotoiselle säästämislle vaihtoehtoisista eläkesäästämismuodoista

Suomi on pitkään ollut harvoja EU15-maita, joissa vapaaehtoista verotuetta eläkesäästämistä voivat tarjota vain vakuutusyhtiöt (selvitys Siva-työryhmän väliraportissa, liite 3, valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 4/2003). Kansainväliset esimerkit ovat osaltaan olleet taustalla, kun eläkevakuutusten verotukea on eri yhteyksissä ehdotettu laajennettavaksi muuhun sidottuun pitkäaikaissäästämiseen.

Eri maissa käytössä olevissa järjestelmissä on huomattavia maakohtaisia eroja niin järjestelyjen sisällön, säästämisen ehtojen kuin järjestelyjen verokohtelunkin osalta. Selvää yleistä linjaa ei ole hahmotettavissa.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnan käsiteltävänä olevassa esityksessä laiksi sidotusta pitkäaikaissäästämisestä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi on kuvattu verrattain tarkoin Ruotsin, Iso-Britannian, Irlannin ja Yhdysvaltojen eräitä eläkejärjestelyjä.

Sidottua pitkäaikaissäästämistä koskevan lakiehdotuksen valmistelussa on kansainvälisiä vaikutteita otettu pääasiassa Ruotsin IPS (Individuellt Pensionssparande)-järjestelmästä. Ruotsi on vero- ja eläkejärjestelmänsä suhteen samoin kuin yksityisoikeudellisen lainsäädäntönsäkin suhteen lähinnä vertailukelpoisin maa. Tämän vuoksi yksityiskohtaisempia kuvauksia muiden maiden järjestelmistä ei ole aiheellista esittää tässä yhteydessä.

SIVA-työryhmän väliraporttiin sisältyvässä maavertailussa on kuvattu Ruotsin, Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen lisäksi Tanskan ja Saksan vapaaehtoisia eläkesäästämisyjärjestelmiä.

Rajat ylittävien eläkejärjestelyjen tarjontaan liittyviä kysymyksiä

Huomionarvoisinta viimeaikaisessa vapaaehtoisen eläkesäästämisen kansainvälisessä kehityksessä on rajat ylittävän eläkesäästämisen tarjontaan liittyvä kehitys EU:n piirissä.

Euroopan yhteisöjen komissio on eri tavoin pyrkinyt edistämään rajat ylittävää vapaaehtoisten lisäeläkkeiden tarjontaa yhteisön alueella erityisesti työvoiman liikkuvuutta silmällä pitäen. Erityisesti lisäeläkkeiden siirrettävyyden edistämiseksi komissio teki 20 päivänä lokakuuta 2005 ehdotuksensa Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiiviksi lisäeläkkeiden siirrettävyydestä. Lakisääteistä eläketurvaa täydentäviin vapaaehtoisiin ammatillisiin lisäeläkejärjestelmiin sovellettavan direktiivin tavoitteena olisi helpottaa työntekijöiden vapaata liikkuvuutta jäsenmaan sisällä ja jäsenmaiden välillä muun ohessa mahdollistamalla lisäeläke-etuuden siirtäminen jäsenvaltiosta toiseen. Euroopan parlamentin suhtauduttua vuoden 2007 huhtikuussa torjuvasti siirrettävyyteen muutetusta direktiiviehdotuksesta on poistettu kaikki viittaukset siirrettävyyteen.

Positiivisen harmonisoinnin ohella komissio on samanaikaisesti pyrkinyt poistamaan esteitä rajat ylittävältä eläkejärjestelyjen tarjonnalta negatiivisen harmonisoinnin keinoin. Komissio on nostanut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa useita kanteita jäsenvaltiota vastaan, joiden eläkevakuutusten verotusta koskevien säännösten komissio on katsonut olevan vastoin perustamissopimuksen perusvapauksia koskevia artikloja. Pääasiallisena perusteena kanteissa on ollut se, että nämä jäsenmaat kohtelevat kotimaista ja ulkomaista eläkelaitoksia eri tavoin vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden suhteen.

Nämä jäsenmaat eivät aikanaan tehneet tuomioistuimen asiassa C-136/00, Danner vastaan Suomi, antamasta päätöksestä Suomen tapaan sitä johtopäätöstä, että eläkevakuutusten maksujen vähennysoikeus on myönnettävä myös muista ETA-alueen valtioista otetuille vakuutuksille. Muiden jäsenvaltioiden Suomesta poikkeavaan näkemykseen on ilmeisesti vaikuttanut ainakin se seikka, että mainittu tapaus koski toisesta ETA-valtion maasta Suomeen työskentele-

mään muuttanutta henkilöä, joten asiaan liittyi myös työvoiman vapaaseen liikkuvuuteen liittyviä näkökohtia. Ehkä tämän vuoksi Danner-tapauksen ei ole katsottu antaneen riittävää vastausta siihen, mitä vaatimuksia perustamissopimus muunlaisissa tilanteissa asettaa rajat ylittävien lisäeläkejärjestelyjen verokohtelulle.

Tuomioistuimen annettua Tanskaa koskevassa tapauksessa, (Asia C-150/04) ja Belgi-aa koskevassa tapauksessa (Asia C-522/04) ratkaisunsa, monet maat ovat muuttaneet verosäännöksiään.

Tanskan ja Belgian tapaukset

Belgia koskeva tapaus tuli vireille Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa komission joulukuussa 2004 nostaman kanteen perusteella. Taustalla oli komission perusteltu lausunto, jonka mukaan osa Belgian säännöksistä on yhteisöoikeuden vastaisia. Ennen kanteen nostamista Belgia oli luvannut komissiolle muuttaa verosäännöksiään, mutta muutosten aikataulu ei tyydyttänyt komissiota.

Komissio piti perustamissopimuksen vastaisena Belgian verolainsäädännön säännöksiä, jotka asettavat vapaaehtoisen lisäeläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuudelle sen edellytyksen, että maksut on suoritettava vakuutusyritykselle tai avustusrahas-tolle, joka on sijoittautunut Belgiaan. Sen ohella komissio piti perustamissopimuksen vastaisena sitä, että Belgia verottaa pääomien siirtoja vakuutuslaitoksesta Belgian ulkopuolelle sijoittautuneeseen eläkekassaan tai vakuutuslaitokseen, kun vastaava siirto ei ole verollinen, jos eläkekassa tai vakuutuslaitos on sijoittautunut Belgiaan.

Tuomioistuin katsoi 5 päivänä heinäkuuta 2007 antamassaan ratkaisussa kummankin seikan rikkovan sijoittautumisvapautta ja työvoiman vapaata liikkuvuutta. Ratkaisun perustelut olivat tavanomaista niukemmat, koska Belgia ei mainituilta osin esittänyt perusteluja.

Belgia oli jo ennen tuomioistuimen ratkaisua muuttanut puheena olevia verosäännöksiä muun muassa siten, että vakuutusmaksujen vähennysoikeuden edellytyksenä on, että vakuutussopimus on tehty ETA-alueella sijaitsevan laitoksen kanssa ja että lisäeläkkeen

pääomien siirtämistä toiseen vakuutuslaitokseen ei veroteta, jos se tapahtuu ETA-alueen sisällä.

Tanskaa koskeva tapaus tuli vireille komission maaliskuussa 2004 nostaman kanteen perusteella.

Asiassa oli muun ohessa kysymys siitä, ovatko Tanskan säännökset, joiden mukaan tiettyihin vapaaehtoiisiin eläkejärjestelyihin suoritettujen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on se, että sopimus on tehty sellaisen eläkelaitoksen kanssa, jonka kotipaikka on Tanskassa, perustamissopimuksen vastaisia.

Tuomioistuin katsoi 30 päivänä tammikuuta 2007 antamassaan päätöksessä, että puheena olevat säännökset rajoittavat palvelujen tarjoamisen vapautta, työntekijöiden vapaata liikkuvuutta sekä sijoittautumisvapautta. Tuomioistuin ei hyväksynyt Tanskan ja sitä sivuväliintulijana tukeneen Ruotsin väitteitä siitä, että rajoitukset olisivat perusteltuja yleistä etua koskevista pakottavista syistä, jotka liittyvät pyrkimykseen varmistaa kansallisen verojärjestelmän johdonmukaisuus ja verovalvonnan tehokkuus sekä estää veron kiertämistä.

Verovalvonnan tehokkuus -perusteen osalta tuomioistuin viittasi, kuten useissa aiemmissakin päätöksissään, siihen, että jäsenvaltio voi vedota direktiiviin 77/799/ETY saadaksen toisen jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta kaikki sellaiset tiedot, joita jäsenvaltio pitää tarpeellisina verovelvolliselta kannettavan tuloveron määrän määrittämiseksi. Edelleen tuomioistuin totesi, että mikään ei estä Tanskan viranomaisia vaatimasta, että asianomaiset henkilöt esittävät viranomaisten tarpeelliseksi arvioiman näytön, ja tarvittaessa kieltäytymistä hyväksymästä vähennystä, jos tätä näyttöä ei ole esitetty.

Veronkiertämisen estäminen -perusteen osalta tuomioistuin totesi, että pelkästään siihen seikkaan, että verovelvollinen suorittaa maksuja Tanskan ulkopuolella olevan laitoksen kanssa sovitun eläkejärjestelyn puitteissa, ei voida perustaa yleistä oletettavaa veronkiertämisestä.

Komissio hylkäsi myös sen Tanskan ja Ruotsin hallituksen näkemyksen, että verojärjestelmän johdonmukaisuus edellyttää, että maksut voidaan vähentää verotuksessa vain,

jos eläkejärjestelyn päättyessä eläkelaitoksen maksamaa pääomaa tosiasiallisesti verotetaan samassa valtiossa. Tuomioistuin totesi, että Tanskalle voisi syntyä vaikeuksia verottaa maksettuja suorituksia ainoastaan tilanteessa, jossa verovelvollinen on muuttanut ennen suoritusten maksamisen erääntymistä kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon. Koska Tanskan lainsäädännössä kuitenkin yleisesti kieltäydytään myöntämästä veroetua toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle eläkelaitokselle maksettujen maksujen osalta, sitä ei voida perustella tarpeella taata verojärjestelmän johdonmukaisuus.

Ruotsissa Tanskan ja Belgian tapauksen johdosta toteutettu uudistus

Ruotsin hallitus julkaisi heti tuomioistuimen päätöksen julkistamista seuraavana päivänä tiedonannon (skr. 2006/07:47) ja Ruotsin valtiovarainministeriön muistion asian viireillä ollessa valmistelluista ehdotuksista eläkevakuutusten verosäännösten uudistamisesta (Promemoria om nya skatteregler för pensionsförsäkring). Tarkoituksena oli sopeuttaa verosäännökset yhteisöoikeuden mukaisiksi laajentamalla etabliointivaatimus koskemaan koko ETA-aluetta. Ulkomailta otetun eläkevakuutuksen perusteella maksetun eläkkeen verottamisen turvaamiseksi ehdotettiin, että vakuutusopimuksessa vakuutusyhtiön olisi sitouduttava antamaan valvontaa varten tarpeellisia tietoja maksetuista vakuutusmaksuista, vakuutuksen arvosta ja vakuutetulle maksetuista suorituksista. Ulkomailta otettuja vakuutuksia silmällä pitäen ehdotettiin, että sopimusehtojen muuttaminen eläkevakuutukselle asetettujen vaatimusten vastaisiksi johtaisi siihen, että säästöpääoma luettaisiin korotettuna vakuutetun tuloksi. Säännöksiä oli tarkoitus soveltaa takautuvasti muistion julkaisemispäivän 1 helmikuun 2007 jälkeen otettuihin vakuutuksiin.

Vanhoihin sopimuksiin sovellettaisiin aiempia säännöksiä. Vanhojen sopimusten osalta ehdotettiin kuitenkin kumottavaksi takautuvasti 2 päivästä helmikuuta 2007 lukien säännökset, jotka mahdollistavat eläkevakuutuksen säästöpääoman siirtämisen toiseen eläkevakuutukseen ilman veroseuraamuksia. Toimenpide oli tarkoitettu väliaikaiseksi ja

siirto-oikeus palautettavaksi sen jälkeen, kun olisi riittävästi voitu varmistaa eläkkeen verotus siirrettäessä säästöpääoma toiseen ETA-alueen vakuutuslaitokseen. Taustalla oli huoli mahdollisesti laajamittaisestakin vakuutus pääomien siirtämisestä ulkomaille, mikä voisi vaarantaa eläkkeiden verotuksen toteutumisen ja johtaa mittaviin veromenetyksiin.

Aihepiiriä koskeva täydentävä valtiovainministeriön muistio julkaistiin kesäkuussa 2007.

Hallitus antoi asiaa koskevat lakiesitykset (prop. 2007/08:55) 14 päivänä helmikuuta 2008 pääasiassa muistiossa tehtyjen ehdotusten mukaisina. Esityksessä ehdotettiin myös palautettavaksi vanhojen vakuutusten siirto-oikeus. Siirto ilman veroseuraamuksia edellyttäisi, että sopimus täyttäisi kaikki uusien säännösten mukaiset uusiin sopimuksiin sovellettavat vaatimukset, joihin kuuluu myös se, että vakuutuslaitos sitoutuu antamaan valvontaa varten tarvittavat tiedot verohallinnolle.

Vakuutuslaitoksen ilmoittamisvelvollisuutta koskevaa vaatimusta tehostettiin siten, että laiminlyönnin seurauksena säästöpääoma luettaisiin 50 prosentilla korotettuna vakuutun tai edunsaajan tuloksi.

Rajoitetusti verovelvollisten tuloverotusta koskevan lain säännöksiä ehdotettiin muutettavaksi siten, että Ruotsi voisi johtaa myös ulkomaisen vakuutuslaitoksen rajoitetusti verovelvolliselle maksamaa eläkettä, jos maksuja on vähennetty Ruotsin verotuksessa.

Lait tulivat voimaan vuoden 2008 toukuussa.

3 Nykytilan arviointi

Pitkäaikaissäätämiseen liittyvät veroedut on Suomessa rajoitettu koskemaan vain vakuutusmuotoista säästämistä, kun esimerkiksi useissa muissa Euroopan yhteisön jäsenmaissa verotuen piiriin kuuluu myös muunlaisia eläkejärjestelyjä. Tilannetta on pidetty useassa suhteessa pulmallisena.

Eläkesäästäjän kannalta pulmana on ennen kaikkea vakuutusmuotoisen säästämisen korkeana pidetty kulurakenne. Eri säästämistapojen kulurakenteita on selvitelty esimerkiksi Siva-työryhmän väliraportissa. Osaselitykse-

nä tälle on pidetty henkivakuutusyhtiöiden riittämätöntä keskinäistä kilpailua. Kun vakuutusyhtiön vaihtaminen ei käytännössä myöskään ole mahdollista, eläkesäästäjällä ei ole edellytyksiä kilpailuttaa vakuutusyhtiöitä enää vakuutussopimuksen tekemisen jälkeen. Tämä on mahdollista vain lopettamalla vakuutusmaksujen tekeminen ja ottamalla uusi vakuutus toisesta yhtiöstä. Taloudellisesti menettelytapa ei kuitenkaan ole mielekäs, koska säästäjän kannettavaksi tulevat tällöin kahden eri sopimuksen kulut. Asiantilan tekee erityisen ongelmalliseksi se, että kyse on tyypillisesti useamman vuosikymmenen mittaisesta sopimuksesta.

Eläkesäästämisen kuluihin kuluu OECD:n piirissä laadittujen arvioiden mukaan 10–35 prosenttia eläkemaksuista, mikä merkitsee, että veronsaajat luopuvat vakuutussäästöön sisältyvästä veroluotosta vastaavalta osin.

Kilpailunäkökulmasta on epätydyttävää se, että verotuettu eläkesäästäminen on mahdollista vain yhdelle rahoituslalla toimivalle ryhmitymälle.

Vaikka eläkevakuutusten verotuen käyttöönotto ja sen säilyttäminen lukuisten verouudistusten yhteydessä perustuu tietoiseen veropoliittiseen harkintaan, kokonaisuutena tarkastellen vakuutusmuotoiseen säästämiseen liittyy elementtejä, joita ei voida perustella verotuen taustalla olevilla eläkepoliittisilla tavoitteilla ja jotka johtavat perusteetoman suureen epäneutraalisuuteen vakuutusmuotoisen ja muun, normaalisti verotetun säästämisen välillä. Tällainen piirre on erityisesti eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella maksetun korvauksen verovapaus sekä tuloverotuksessa että perintöverotuksessa.

Vakuutusmuotoiseen säästämiseen rajoitetun verotuen laajentamista koskemaan myös muussa muodossa tapahtuvaa säästämistä ovat ehdottaneet aiemmin muun ohessa Tuloverotuksen kehittämistyöryhmä (Kilpailukykyiseen Verotukseen, Tuloverotuksen kehittämistyöryhmän muistio, valtiovainministeriön työryhmämuistioita 12/2002) samoin kuin Siva-työryhmä (Keskenään kilpailevat säästötuotteet, Siva-työryhmän väli- ja loppuraportit, valtiovainministeriön työryhmämuistiot 4/2003 ja 26/2003).

Pitkäaikaissäästämisen verotuksen kehittäminen kuuluu pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan. Sen mukaan pitkäaikaissäästämisen verotusta kehitetään kilpailun tehostamiseksi säästötuotteiden tarjonnassa.

4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

4.1 Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on lisätä kilpailua luomalla myös muille palvelujen tarjoajille kuin vakuutusyhtiöille edellytykset tarjota verotuetta pitkäaikaissäästämistuotetta ja siten alentaa pitkäaikaissäästämisen kustannuksia. Tämän seurauksena suurempi osa maksuista palautuisi säästäjälle eläkkeenä, mistä koituu säästäjän lisäksi hyötyjä myös julkishallinnolle lisääntyvinä verotuloina. Eläkesäästäjän edellytykset itse rahoittaa eläkeiän lisääntyviä sairaus- ynnä muita kuluja paranevat, mikä tuottaisi säästöä julkishallinnon terveydenhoitomenoissa.

Eläkeiän korotuksen tavoitteena on tukea hallituksen eläkepoliittisia tavoitteita työvoiman eläköitymisen myöhentämisessä.

4.2 Keskeiset ehdotukset

Yksilölliseen eläkevakuutukseen nykyisin sovellettava verokohtelu ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös muiden palvelun tarjoajien kuin vakuutusyhtiöiden tarjoamia pitkäaikaissäästämistuotteita.

Vapaaehtoisten yksilöllisen eläkevakuutusten ja niihin liittyvien kuolemanvaravakuutusten verotusta tarkistettaisiin pitkäaikaissäästämissopimukseen ja eläkevakuutukseen perustuvaan säästämiseen liittyvien erojen poistamiseksi.

Eläkesäästäjän mahdollisuutta kilpailuttaa vakuutusyhtiöitä ja muita palvelun tarjoajia edistettäisiin siten, että vakuutuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen irtisanomiseen ei liittyisi veroseuraamuksia palveluntarjoajaa vaihdettaessa.

Verotuen laajentaminen koskemaan muiden kuin vakuutusyhtiöiden tarjoamia säästämistuotteita edellyttää uusia tuotteita kos-

kevaa yksityisoikeudellista sääntelyä. Tätä koskeva ehdotus laiksi sidotusta pitkäaikaissäästämisestä, jäljempänä *PS-laki*, sisältyy samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnan käsiteltävänä olevaan esitykseen laiksi sidotusta pitkäaikaissäästämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lailla luotaisiin yleiset edellytykset sellaisten vapaaehtoiselle yksilölliselle eläkevakuutukselle vaihtoehtoisten säästämismuotojen tarjoamiselle, joihin voisi liittyä verokannusteita. Verokannusteiden myöntämisen lähemmistä perusteista säädettäisiin verolainsäädännössä.

Verotuen kohteena oleva säästämissopimus ja verokohtelun pääpiirteet

Säästämisvälineenä PS-lain mukainen säästämissopimus, josta verolaissa käytettäisiin nimitystä *pitkäaikaissäästämissopimus*, on luonteeltaan omaisuudenhoitosopimus. Säästäjä tekisi sopimuksen talletuspankin, rahastoyhtiön tai sijoituspalveluyrityksen kanssa. Säästäjä tekisi palveluntarjoajalle rahasuorituksia, jotka olisivat verotuksessa vähennyskelpoisia samoin edellytyksin ja samaan määrään kuin vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut.

Palveluntarjoaja ottaisi rahavarat vastaan erityiselle *säästämistilille*, joka olisi arvopaperimarkkina-asiakasvarojen tili, mutta soveltuisi sellaisenaan myös sijoituskohteeksi. Palveluntarjoaja sijoittaisi varat sallittuihin sijoituskohteisiin säästäjän lukuun. Sijoittaminen eri sijoituskohteisiin voisi sopimuksesta riippuen perustua palveluntarjoajan harkintaan tai säästäjän yksilöityihin toimeksiantoihin.

Omistusoikeus sijoituskohteisiin kuuluisi koko säästämisajan säästäjälle tai muulle säästämissopimuksessa varoihin oikeutetuksi määrätylle, jolle myös sijoituskohteiden tuotot kertyisivät. Tuotot olisi kuitenkin maksettava edellä mainitun lain ja säästämissopimuksen mukaisesti palveluntarjoajan säästämistilille, ja palveluntarjoaja olisi velvollinen sijoittamaan tuotot, samoin kuin säästämissopimuksen piiriin kuuluvien sijoituskohteiden luovutuksesta saadut tulot, uudelleen säädettyihin sijoituskohteisiin.

Verotuettuun eläkesäästämiseen sovellettavan EET-periaatteen mukaisesti sijoituskoh-

teiden tuottoa ei verotettaisi säästämisaikana, vaan verotus kohdistuisi niihin rahasuorituksiin, jotka palveluntarjoajan aikanaan säästövarojen realisoinnin jälkeen suorittaisi säästäjälle tai varoihin oikeutetulle tämän saavutettua määrään.

Palveluntarjoaja voisi maksaa säästäjälle tai muulle varoihin oikeutetulle suorituksia vain eläkeiän täytyttyä eläkkeen tapaan säädetyn ajan kuluessa tai kertasuorituksena häneen liittyvien erityisten nostoedellytysten, kuten pysyvän työkyvyttömyyden, täytyessä. Suoritukset verotettaisiin pääomatulona vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen perustuvan eläkkeen tai takaisinoston yhteydessä saadun määrän tavoin.

Ehdotuksen mukaan vähennysoikeus koski myös säästäjän puolisonsa hyväksi tekemän sopimuksen maksuja. Varoihin oikeutettu olisi tällöin säästäjän puoliso, jolloin palveluntarjoaja suorittaisi sopimuksen mukaiset suoritukset hänen saavutettuaan määrään. Menettely vastaisi siten vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen sovellettavaa sääntelyä. Maksut vähennettäisiin, kuten eläkevakuutusmaksutkin, varoihin oikeutetun puolison verotuksessa.

Pitkäaikaissäästämissopimus ja vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutus kuuluvat yksityistalouteen. Niiden maksuja ei voitaisi vähentää elinkeinotoiminnan tai maatalouden tulosta eikä niitä otettaisi huomioon nettovarallisuutta laskettaessa.

Palvelujen tarjoajat

Verotuetun säästämissopimuksen osapuolena voisivat olla henkivakuutusyhtiöt sekä ne palveluntarjoajat, jotka PS-lain mukaan voivat tarjota sidottua pitkäaikaissäästämistä, eli talletuspankit, rahastoyhtiöt ja sijoituspalveluyritykset. Talletuspankin toimilupa kattaa lähtökohtaisesti kaiken niille laissa sallitun toiminnan, jollei toimilupaa ole erikseen rajattu.

Toimintaa harjoittamaan ryhtyvän yrityksen olisi ilmoitettava asiasta etukäteen Finanssivalvonnalle.

Kysymykseen tulisivat kuitenkin vain Suomessa toimivat yritykset, eivät sen sijaan vastaavat ulkomaiset yritykset. Ratkaisun hyväksyttävyyks Euroopan yhteisöjen perus-

tamissopimuksessa turvaton palvelujen vapaan liikkuvuuden näkökulmasta ei ole täysin selvä. Rajaukseen on kuitenkin painavat perusteet, ja se vastaa esimerkiksi Ruotsissa omaksuttua ratkaisua.

Perusteena rajaukseen on se, että toisin kuin vakuutussäästämisen kohdalla, pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvan säästämisen verotuksen periaatteet ovat kansainvälis-vero-oikeudelliselta kannalta hyvin epäselvät. Niitä ei ole otettu huomioon myöskään verosopimuksissa. Tähän liittyviä ongelmia on käsitelty jäljempänä jaksossa ”Suhde kansainvälisiin sopimuksiin”, jossa ratkaisua on tarkasteltu yhteisöoikeuden näkökulmasta.

Kansainvälisesti tunnustettujen yhtenäisten pitkäaikaissäästämisen verotuksen periaatteiden puuttuessa rajat ylittävän säästämisen salliminen pitkäaikaissäästämissopimuksen muodossa toisi vakavan vaaran siitä, että järjestelmää hyödynnettäisiin verotuksen välttämiseksi.

Sijoituskohteet

Pitkäaikaissäästämissopimuksen perusteella varoja voitaisiin sijoittaa PS-lain mukaisiin sijoituskohteisiin eli talletustilille, rahastosuuksiin ja säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena oleviin arvopapereihin.

Ei ole riidatonta, onko verotuen myöntäminen erityisen spekulatiiviseen sijoitustoimintaan tarkoituksenmukaista. Tästä näkökulmasta esityksen valmistelun yhteydessä on selvitelty sitä, voitaisiinko suorien arvopaperisijoitusten osalta lakiin ottaa erityinen vaatimus sijoituskohteiden hajauttamisesta säästäjien suojaamiseksi liialliselta riskinotolta. Tähän ei ole katsottu olevan edellytyksiä PS-lain perusteluissa mainituista syistä.

Esityksen valmistelun yhteydessä on samoin ollut esillä kysymys siitä, olisiko perusteltua rajoittaa sijoituskohteina hyväksyttävien arvopaperien piiriä siten, että kysymykseen tulisivat vain sellaiset arvopaperit, jotka yleisö yleensä tuntee riittävän hyvin, kuten osakkeet ja julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat. Ratkaisua ei kuitenkaan ole pidetty perusteltuna.

Vähennyskelpoisuuden edellytykset

Vähennyskelpoisuuden edellytyksiä ehdotetaan muutettavaksi useilta osin. Muutokset ovat osaksi seurausta verotuen laajentamisesta pitkäaikaissäästämissopimuksiin. Vähennyskelpoisuuden edellytykset olisivat neutraalisuussyistä kuitenkin samat myös eläkevakuutuksille.

Eläkeikä

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa eläkeikää koskevaa vaatimusta muutettaisiin siten, että eläkettä tai pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaisia suorituksia voitaisiin alkaa maksaa vasta asianomaisen saavutettua työntekijän eläkelain (395/2006) mukaisen vanhuuseläkeiän.

Nykyisin vaadittu ikä on 62 vuotta, mikä vastaa työeläkelakien mukaista varhennettua eläkeikää. Muutos merkitsee sitä, että eläkeikä nousisi 63 vuoteen ja seuraisi sen jälkeen automaattisesti työntekijän eläkelain mukaisista yleistä vanhuuseläkeikää, sen mukaan kuin sitä vastaisuudessa mahdollisesti korotettaisiin.

Säästövarojen takaisinmaksuaika

Nykyisin eläkevakuutuksen takaisinmaksu voi lyhimmillään tapahtua kahden vuoden aikana. Vaikka keskimäärin eläkkeen takaisinmaksuaika on käytävissä olevien tietojen mukaan nykyisin noin seitsemän vuotta, on säädettyä takaisinmaksuaikaa aiheellista nykyisestä pidentää. Näin pyritään tukemaan järjestelyn luonnetta nimenomaan eläkejärjestelyinä.

On ilmeistä, että verotuen laajentaminen vakuutussäästämisestä pitkäaikaissäästämissopimukseen herättää mielenkiintoa sen tarjoamia verosuunnittelumahdollisuuksia kohtaan. Arvopaperi- tai talletussäästämiseen mieltyneelle mahdollisuus hyödyntää oman säästö määrän päälle vähennysoikeuden johdosta tuleva veroluotto ja tuoton verovapaus voivat houkuttaa varojen siirtämiseen säästämissopimukseen vain verohyödyn saamiseksi tilanteessa, jossa säästämissäilytystymi-

nen ei muutoin muutu. Saatavilla olevat edut ovat sitäkin houkuttelevampia, jos varat ovat nostettavissa lyhyessä ajassa eläkeiän täytyttyä.

Verotuen kohteena olevan säästämisen eläkesäästämisluonteen korostamiseksi ja pitkäaikaissäästämissopimusten spekulatiivisen hyödyntämisen rajoittamiseksi takaisinmaksuaika ehdotetaan nostettavaksi 10 vuoteen.

Verokohtelu säästäjän kuollessa

Pitkäaikaissäästämisen verotuen tarkoituksena on kohdistaa tuki säästämiseen vapaaehtoista lisäeläkettä varten. Tuettuun pitkäaikaissäästämiseen ei ole perusteita kytkeä ylimääräisiä lisäetuja perillisiä silmällä pitäen.

Koska pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvassa säästämässä säästäjä tai varoihin oikeutettu säästäjän puoliso omistaa säästövarat itse, nämä varat siirtyvät säästäjän tai puolison kuollessa perintöoikeuden nojalla suoraan perillisille.

Jotta perillisiä ei asetettaisi perusteettomasti säästäjää itseään parempaan asemaan, varat luettaisiin kuolinpesän veronalaiseksi pääomatuloksi kuolinvuonna. Maksujen vähennysoikeuden kautta myönnetty veroluotto perittäisiin siis takaisin samalla tavalla kuin olisi tapahtunut, jos säästövarat olisi maksettu säästäjälle eläkesuorituksina tämän täytettyä määräänsä. Veroetu muodostuu kummassakin tapauksessa säästämisajankautaisen tuoton verovapaudesta.

Säästövarat kuuluisivat normaaliin tapaan perintöverotuksen piiriin. Perillisille ei siten tulisi pitkäaikaissäästämissopimuksen muodossa sijoitettujen säästövarojen tuoton verovapauden lisäksi muita lisäetuja verrattuna normaaliin, verotuen ulkopuolelle jäävään säästämiseen. Muu ratkaisu merkitsisi sitä, että pitkäaikaissäästämissopimuksen muodossa tapahtuvan arvopaperi-, talletus- tai rahastosäästämisen verokohtelun ero muussa muodossa harjoitettuun vastaavaan säästämiseen muodostuisi entistäkin suuremmaksi ja johtaisi pitkäaikaissäästämissopimuksen yleiseen käyttämiseen perintöverotuksen suunnitteluvälineenä.

Eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen verokohtelu

Pitkäaikaissäätämisen kehittämiseen liittyvistä kysymyksistä vaikeimpia on vakuutetun kuoleman perusteella muutoin kuin perhe-eläkkeenä maksettavien kertakorvausten käsittely.

Kuten edellä on todettu, on neutraalisuusyistä tärkeää, että varoihin oikeutetun kuollessa pitkäaikaissäätämissopimuksen muodossa omistamat säästövarat verotetaan perintöverotuksessa samalla tavalla kuin perintönjättäjän muut vastaavat säästövarat. Eläkevakuutusten nykyisen verokohtelun säilyessä seurauksena olisi kuitenkin merkittävä epäneutraalisuus pitkäaikaissäätämismuotojen välillä. Tämä johtuu eläkevakuutuksiin tyypillisesti liitetyn kuolemanvaravakuutuksen perusteella maksetun vakuutuskorvauksen verokohtelusta.

Edellä jaksossa nykytila lähemmin kuvattu lähiomaisten saaman vakuutuskorvauksen verovapaus tuloverotuksessa ja verovapaus perintöverotuksessa koskee myös sellaisen kuolemanvaravakuutuksen perusteella maksettua korvausta, joka liittyy eläkevakuutukseen. Vaikka muodollisesti kyse on kahdesta erillisestä vakuutuksesta, taloudelliselta kannalta kyseessä on yksi tuote, koska molemmissa vakuutuksissa on sama vakuutettu henkilö, jolla on kaksi vastakkaista turvaa, eli turva sekä elämisen että kuoleman varalta. Myös vakuutussäästäjät mieltävät tuotteen sellaiseksi.

Pitkäaikaissäätämisen eri muotojen neutraalisuuden kannalta ei voida hyväksyä sitä, että toisen säästämistavan kohdalla varat siirtyvät säästäjän kuollessa ilman veroseuraamusta kun toisen säästämistavan kohdalla varoihin kohdistuu sekä tuloverotus että perintöverotus.

Kuolemanvaravakuutuksen perusteella maksetun vakuutuskorvauksen verovapauden taustalla on osaltaan se verotuksen systematiikkaan liittyvä näkökulma, että kun vakuutuksen maksut eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia, vakuutuskorvauksen verottaminen merkitsisi kahdenkertaista verotusta.

Ehdotuksen mukaan neutraliteettipulma ratkaistaisiin siten, että eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen maksut

olisivat vähennyskelpoisia vastaavalla tavalla kuin eläkevakuutuksen maksut. Vastaavasti eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella maksettu vakuutuskorvaus olisi tuloverotuksessa kuolinpesän tai, jos säästövaroista on määrätty testamentilla, testamentinsaajan veronalaisista pääomatuloa.

Kuolemanvaravakuutuksen maksut olisivat kuitenkin vähennyskelpoisia vain siltä osin, kuin kuolemanvaraturva ei ylitä eläkevakuutuksen säästöä.

Vakuutussäästämisen ja pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuvan säästämisen verotuksen neutraalisuuden toteuttamiseksi myös perintöverotuksessa ehdotetaan vastaavasti, että eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella saatu vakuutuskorvaus olisi perintöverotuksessa veronalaisia varoja.

Sellaisten kuolemanvaravakuutusten verokohtelu, jotka eivät liity eläkevakuutukseen, säilyisi ennallaan.

Kuolemanvaravakuutusten tuloverotusta koskevia muutoksia sovellettaisiin vasta vakuutuksiin, jotka liittyvät hallituksen esityksen antamispäivänä tai sen jälkeen otettuun eläkevakuutukseen. Perintöverotusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin sen sijaan myös vanhojen kuolemanvaravakuutusten perusteella maksettaviin vakuutusluottoihin, jos kuolemantapaus on sattunut lain voimaantulon jälkeen.

Säästö pääoman siirrettävyys

Aiemmin jaksossa ”Nykytilan arviointi” esitetyistä syistä tuloverolakiin otettaisiin säännökset siitä, millä edellytyksillä eläkevakuutuksen säästö pääoma ja pitkäaikaissäätämissopimuksen mukaiset säästövarat voidaan sopimuksen irtisanomisen yhteydessä siirtää toiseen vakuutuslaitokseen tai toiselle palveluntarjoajalle ilman tuloveroseuraamuksia.

Siirto-oikeus koskisi vastaavasti säästö pääoman siirtoa vakuutuksesta pitkäaikaissäätämissopimukseen ja päinvastoin. Näihin tilanteisiin saattaa liittyviä vakuutustoimialan erityisluonteesta johtuvia piirteitä, jotka voivat vaikuttaa siirrettävyyden toteuttamiseen. Mahdollinen sääntelytarve ei kuitenkaan liity

verotukseen, jota koskevat muutokset vain poistaisivat verotukseen liittyvät esteet.

Käytännössä ainoat merkittävät siirto-oikeuden toteuttamiseen liittyvät pulmat verotuksen näkökulmasta liittyvät rajat ylittäviin tilanteisiin.

Kuten edellä väliotsikon ”Palvelujen tarjoajat” alla on todettu, pitkäaikaissäätämispäätöksiin perustuvan säästämisen veroedut liittyisivät, juuri rajat ylittäviin tilanteisiin liittyvien ratkaisemattomien ongelmien vuoksi, vain sopimukseen, joka on tehty Suomessa asuvan tai täällä kiinteästä toimipaikasta toimivan palveluntarjoajan kanssa. Siten vastaavasti palveluntarjoajaa vaihdettaessa uutena sopijapuolena voisi tulla kysymykseen vain tuollainen taho.

Eläkevakuutusten osalta on nyttemmin selvää, että jos säästö pääoman siirrettävyys sallitaan kotimaisten vakuutuslaitosten kesken, yhteisöoikeus edellyttää, että se on sallittava vastaavasti kotimaisen ja toisessa valtiossa asuvan vakuutuslaitoksen välillä.

Vakuutussäästämässä rajat ylittäviin eläkepääoman siirtoihin liittyy se erityinen pulma, että eri maiden kansallisten verolainsäädäntöjen ja verosopimusten sisältö voi johtaa siihen lopputulokseen, että vakuutuksen perusteella toisesta valtiosta aikanaan Suomeen maksettava eläke ei tule verotetuksi enempää eläketulon lähdevaltiossa kuin Suomessa. Tällainen tilanne toteutuu, jos Suomen ja asianomaisen toisen valtion välisen verosopimuksen nojalla oikeus verottaa eläkettä kuuluu yksinomaan lähdevaltiolle, mutta lähdevaltio ei kansallisen lainsäädäntönsä nojalla verota eläketuloa.

Jos eläketulo on verovapaata, kyse on Euroopassa pääsääntöisesti sovelletun EET-periaatteen sijasta TEE-periaatteeseen perustuvasta verotustavasta, jossa vakuutusmaksut ovat vähennyskeltottomia, mutta aikanaan maksettava eläke verovapaa. Mallien vaikutukset ovat samat, edellyttäen että EET-mallissa verokanta on sama vähennysvaiheessa ja eläkettä nostettaessa. TEE-periaatteeseen perustuvaa verotusta sovelletaan useammasakin Euroopan valtiossa.

Eräiden Suomen solmimien verosopimusten mukaan verotusoikeus kuuluu vain lähdevaltiolle, ja eräät näistä valtioista noudattavat ainakin rajoitetusti EET-periaatetta ei-

vätkä siten välttämättä kansallisen lainsäädäntönsä mukaan verota myöskään toiseen valtioon maksettua eläkettä. Tämä on ymmärrettävää tasavertaisuus- ja johdonmukaisuusnäkökohdista, koska muussa tapauksessa kyseisestä valtiosta muualle asumaan muutaneiden saamaa eläkettä verotettaisiin ankarammin kuin kotimaassa asuvien saamaa eläkettä.

Toistaiseksi ei ole muodostunut oikeuskäytäntöä siitä, voisiko verovapaus koskea myös suomalaista eläkevakuutusta, joka on myöhemmin siirretty kyseiseen toiseen valtioon. Vaikka näin ei tällä hetkellä olisikaan, kansalliset lainsäädännöt saattavat muuttua.

Mahdollisuus saavuttaa nollaverotus vain siirtämällä säästö pääoma sopivaan valtioon säästäjän muutoin jatkaessa asumistaan Suomessa normaaliin tapaan merkitsisi huomattavaa kannustinta ryhtyä toimenpiteeseen verosäästön saamiseksi. Kun Euroopan yhteisillä rahoitusmarkkinoilla toimenpiteeseen liittyvä osapuoliriski on pienentynyt ja asiointi rajan yli monin tavoin helpottunut, vaara siihen, että vakuutussäästäjä esimerkiksi juuri eläkkeelle siirtymisenä kynnyksellä siirtää vakuutus pääoman toiseen valtioon, on ilmeinen, jos saatavilla on mainittu veroetu.

Spekulatiivisten eläkepääomien siirtotoimien rajoittamiseksi lakiin otettaisiin erityinen veron kiertämistä koskevan normin luonteinen säännös, jonka nojalla säästö pääoma luettaisiin saajan veronalaiseksi tuloksi siirtovuonna 50 prosentilla korotettuna, jos on ilmeistä, että toimenpiteeseen on ryhdytty eläkkeestä suoritettavasta verosta välttymiseksi. Säännös on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, joissa lähdevaltiosta aikanaan Suomeen maksettavaa eläkettä ei veroteta tai verotuksen taso on hyvin matala, eikä siirtoon liity esimerkiksi sitä toimenpidettä selittävää tekijää, että säästäjä itsekin muuttaa asumaan mainittuun valtioon.

5 Suhde kansainvälisiin sopimuksiin

Vapaaehtoisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäätämispäätöksiin perustuvan verotuksen rajat ylittävissä tilanteissa liittyy eurooppaoikeuden näkökulmasta merkityksellisiä Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen mukaisten

taloudellisten perusvapauksien toteutumista koskevia kysymyksiä. Kysymys on erityisesti palvelujen tarjonnan vapauden ja sijoittautumisvapauden periaatteiden toteutumisesta.

Oikeustila peruskysymyksissä on pitkälti selkiytynyt Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen annettua ratkaisunsa aiemmin jaksossa ”Kansainvälinen kehitys” lähemmin selostetuissa Tanskaa ja Belgiaa koskevissa asioissa C-150/04 ja C-522/04.

Nyt käsillä olevaan esitykseen liittyy perustamissopimuksen kannalta merkityksellisiä kysymyksiä, joihin ei ole saatavissa varmaa vastausta muodostuneesta oikeuskäytännöstä. Pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä oleva etabloitumisvaatimus on sellaisenaan palvelujen vapaan tarjonnan periaatteen vastainen. Se ei kuitenkaan välttämättä merkitse kiellettyä sääntelyä, jos sille on löydettävissä hyväksyttävät oikeuttamisperusteet.

Tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan perusvapauksia rajoittava kansallinen sääntely voidaan hyväksyä, jos sillä pyritään perustamissopimuksen mukaiseen, sallittuun tavoitteeseen ja jos sitä voidaan pitää perusteltuna yleistä etua koskevista pakottavista syistä. Lisäksi tällaisessa tapauksessa kyseisellä rajoituksella on voitava taata kyseessä olevan tavoitteen toteutuminen, eikä sillä saada ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Oikeuskäytännössä on sinänsä tunnustettu, että veron kiertämisen estäminen ja verojärjestelmän johdonmukaisuuden turvaaminen voivat olla yleistä etua koskevia pakottavia syitä, joiden johdosta kansallista perusvapauksia rajoittavaa sääntelyä voidaan pitää yhteisöoikeuden mukaisena.

Hallituksen arvion mukaan pitkäaikaissäätämissopimukseen liittyvien veroetujen soveltamiseen vain maan sisäisiin järjestelyihin on olemassa oikeuttamisperusteet. Sama koskee vapaaehtoisten eläkevakuutusten siirrettävyyteen liittyvää säännöstä, jolla on veronkiertämisen estämiseksi rajoitettu sitä lähtökohtana olevaa periaatetta, jonka mukaan vakuutus pääoma voidaan ilman välittömiä veroseuraamuksia siirtää toisessa ETA-valtiossa olevaan vakuutuslaitokseen.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on ollut viime vuosina verrattain pidättyväinen arvi-

oidessaan veron kiertämistä koskevan periaatteen soveltuvuutta oikeuttamisperusteena perusvapauksia loukkaavalle kansalliselle sääntelylle. Aiemmin muun ohessa tapausten C-264/96 *ICI*, C-324/00 *Lankhorst-Hohorst* sekä C-436/00 *X ja Y* myötä vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusvapauksia rajoittava sääntely voidaan katsoa oikeutetuksi vain, jos sen erityisenä tavoitteena on sulkea veroetujen ulkopuolelle puhtaasti keinotekoiset järjestelyt. Lisäksi veronkierron olemassaoloa on ollut arvioitava tapauskohtaisesti ja siten, että verovelvollinen voi vastaanäyttää esittämällä vapautua sääntelyn soveltamisesta.

Ehdotettu vapaaehtoisen eläkevakuutusten siirrettävyyttä rajoittava erityinen veronkiertämistä koskeva säännös on juuri mainitun kaltainen säännös, joka on tarkoitettu sovellettavaksi lähtökohtaisesti tilanteissa, joissa menettelyyn ei ole löydettävissä muita syitä kuin jäsenvaltioiden välisten kansallisten verolainsäädäntöjen ja verosopimuksen mahdollistama verosta välttyminen. Verosta välttymisen tarkoitus on ilmeinen erityisesti, jos menettelyyn on ryhdytty lähellä eläkeiän alkamista eikä verovelvollisen olosuhteissa tapahdu muita toimenpidettä selittäviä muutoksia, kuten sitä että hän siirtyy asumaan eläkepääoman siirron kohteena olevaan valtioon. Hallituksen arvion mukaan esitetty säännös on sen sijoittautumisvapautta jossain määrin rajoittavasta vaikutuksestaan huolimatta katsottava hyväksyttäväksi, ottaen huomioon myös suhteellisuusperiaatteen. Veron kiertämistä ei voida estää perusvapauksiin lievemmin puuttuvalla sääntelyllä.

Pitkäaikaissäätämissopimusten veroedun rajaaminen yleisesti vain maan sisäisiin järjestelyihin näyttäisi mainitun oikeuskäytännön valossa vaikeammin perusteltavalta.

On kuitenkin huomattava, että erityisesti Euroopan Yhteisöjen tuomioistuimen antaman tuomion C-446/03, *Marks & Spencer*, myötä tuomioistuimen näkemys näyttäisi muuttuneen aiempaa hyväksyvämmäksi, mitä tulee veron kiertämisen estämiseen ja verojärjestelmän johdonmukaisuuteen oikeuttamisperusteina. Tapauksessa oli kysymys siitä, ovatko perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta koskevat artiklat esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan

siellä asuvalla emoyhtiöllä ei ole mahdollisuutta vähentää verotettavasta voitostaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle tytäryhtiölle syntyneitä tappioita, vaikka kyseinen jäsenvaltio myöntää tällaisen mahdollisuuden alueellaan asuville tytäryhtiöille syntyneiden tappioiden osalta.

Jäsenvaltiot vetosivat oikeuttamisperusteina voittojen ja tappioiden symmetrisen kohtelun tarpeeseen sen varmistamiseksi, että verotusvalta jakaantuu tasapainoisesti jäsenvaltioiden välillä, katsoivat tappioiden vähentämisen aiheuttavan vaaran niiden käyttämisestä kahteen kertaan ja viittasivat veronkierron vaaraan.

Tuomioistuin katsoi, että kun näitä kolmea seikkaa tarkastellaan yhdessä, kyseessä olevalla lainsäädännöllä yhtäältä pyritään perustamissopimuksen mukaisesti, sallittuihin tavoitteisiin ja sen oikeuttamiseksi on olemassa yleistä etua koskevia pakottavia syitä ja että sillä toisaalta voidaan taata mainittujen tavoitteiden saavuttaminen.

Ratkaisussaan tuomioistuin katsoi, että tällainen lainsäädäntö on sijoittautumisoikeutta rajoittavaa. Tuomioistuin kuitenkin katsoi, että rajoittamaton rajat ylittävä tappiontasausoikeus voitiin kieltää, vaikka suhteellisuusperiaate edellyttikin poikkeusta tilanteissa, joissa tytäryhtiö ei voi sijaintivaltiossaan hyödyntää siellä syntynyttä tappiota.

Tapaukseen Marks & Spencer liittyviä piirteitä liittyy myös jäsenvaltioiden rajat ylittävään eläkesäästämiseen. Tappioiden ja voittojen symmetrisen käsittely on perinteinen verojärjestelmän johdonmukaisuuteen liittyvä argumentti, jota eläkesäästämässä vastaa eläkemaksujen vähentämisen ja eläketulon verottamisen välinen symmetriavaatimus. Kansallisissa verojärjestelmissä myönnetään vähennysoikeus sillä oletuksella, että aikanaan maksettava eläke tulee verotetuksi, lähdekohtaisesti siinä valtiossa jonka verotuksessa maksut on vähennetty. Symmetriavaatimus ei toteudu eikä verotusvalta jakaudu tasapainoisesti, jos maksut vähentänyt eläkeaikana asuu toisessa valtiossa, jollei eläkkeen lähdevaltion ja eläkkeensaajan uuden asuinvaltion välisen verosopimuksen mukaan verotusoikeus poikkeuksellisesti kuulu lähdevaltiolle.

Vaaraa siitä, että eläkemaksut vähennettäisiin kahteen kertaan, mikä nähtiin tappioiden osalta vaaraksi tapauksessa Marks & Spencer, ei sinänsä ole, mutta tätä vastaa taloudellisesti se, että maksujen vähennysoikeuden vastapainona aikanaan maksettava eläke jää kokonaan verottamatta. Vaara tähän on ilmeinen pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvan suorituksen tapauksessa.

Pitkäaikaissäästämissopimusten rajat ylittäviin tilanteisiin liittyvät vero-ongelmat juontuvat siitä, että omistusoikeus säästövaroihin kuuluu koko sopimusajan säästäjälle itselleen tai varoihin oikeutetulle. Varojen luovuttaminen palveluntarjoajan haltuun ei ole perinteisessä mielessä menoa, varat vain muuttuvat toiseen muotoon. Vastaavasti omien varojen vastaanottaminen niitä sopimuksen nojalla hallussa pitävältä palveluntarjoajalta ei merkitse tulon saamista. Omien varojen nostaminen ei kuulu yleisen tulokäsittelyn piiriin.

Varoille kertyvän tuoton verotusta koskevat kansalliset ja kansainvälis-vero-oikeudelliset periaatteet ovat sitä vastoin verrattain selvät ja vakiintuneet. Verotusvallan jaosta tulon lähdevaltion ja saajan asuinvaltion välillä on samoin verrattain kattavasti sovittu verosopimuksin. Pääsääntöisesti osinkotulojen, korkotulojen ja irtaimen omaisuuden myyntivoittojen verotusoikeus kuuluu tulon saajan asuinvaltiolle. Lähdevaltiolla voi kuitenkin verosopimuksen mukaan olla oikeus periä lähdevero osinko- tai korkotulosta. Yleensä tulon saajan verosopimuksen mukainen asuinvaltio poistaa mahdollisen kaksinkertaisen verotuksen.

Pulmana on juuri säästö pääoman noston verottaminen. Asetelmaa ei kansainvälis-vero-oikeudellisessa mielessä muuta se, että ehdotetuilla kansallisilla säännöksillä pitkäaikaissäästämissopimuksen verokohtelu saatettaisiin vastaamaan vapaaehtoisten eläkevakuutusten verokohtelua. Varojen luovuttamisen palveluntarjoajan haltuun katsottaisiin vastoin tapahtuman taloudellista ja oikeudellista luonnetta muodostavan säästäjälle menon, joka olisi verotuksessa vähennyskelpoinen. Vastaavasti varojen nostamisen katsottaisiin vastoin sen taloudellista ja oikeudellista luonnetta muodostavan saajalle tulon, joka verotettaisiin pääomatulona.

Se, että kansallisten säännösten nojalla säästäjän omien varojen nostaminen on Suomen sisäisen lainsäädännön mukaan verotuksessa tuloa, ei antaisi säästäjän uudelle asuinvaltiolle verotusoikeutta, vaan asuinvaltion verotusoikeus voisi perustua vain tämän valtion omaan kansalliseen lainsäädäntöön. Käytännössä tämä edellyttäisi, että säästäjän uudessa asuinvaltiossa olisi voimassa Suomen ehdotettua sääntelyä vastaava pitkäaikaissäästämistä koskeva vero- ja yksityisoikeudellinen sääntely, joka tunnistaa omien varojen nostamisen verotuksellisessa mielessä tuloa muodostavaksi tapahtumaksi.

Pitkäaikaissäästämissopimuksen perusteella maksettava suoritus tulee säästäjän asuinvaltiossa siten verotetuksi vain, jos sen kansalliseen lainsäädäntöön sisältyy säännökset, jotka oikeuttavat tällaisen suorituksen verotukseen. Esimerkiksi Suomen verolainsäädäntöön ei tällä hetkellä vastaavia säännöksiä sisälly. Vaara nollaverotukseen on ilmeinen.

Myös veronkierron vaara on ilmeinen. Esimerkiksi säästö pääoman siirtäminen toiseen jäsenvaltioon ennen eläkeajan alkua voi johtaa siihen, että maksettavat suoritukset jäävät tosiasiasa verottamatta.

Tuomioistuin on johdonmukaisesti sivuuttanut sen jäsenvaltioiden usein esittämät näkökohdan merkityksen, jonka mukaan rajat ylittävissä tilanteissa verovelvollisen asuinvaltion veroviranomaisten on vaikea saada tietoja tulon lähdevaltiosta maksetuista suorituksista tai muita verotuksen toimittamisen ja valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja.

Tuomioistuin on tyypillisesti viitannut jäsenvaltioiden mahdollisuuteen vedota jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten keskinäisestä avusta välittömien verojen alalla 19 päivänä joulukuuta 1977 annettuun neuvoston direktiiviin 77/799/ETY saadakseen toisen jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta kaikki sellaiset tiedot, joiden avulla se voi määrittää tuloverot asianmukaisesti. Tämä tuomioistuimen vakiintuneesti esittämä näkökohta ei kuitenkaan sovellu nyt puheena oleviin tilanteisiin, koska jäsenvaltiolla, jonka verolainsäädännössä pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvaa suoritusta ei tunnisteta verotuksen kohteeksi, ei ole ollut mitään syytä sisällyttää kansalliseen lainsäädäntönsä myöskään sellaisia säännöksiä, jotka vel-

voittaisivat sen alueella toimivia palvelun tarjoajia toimittamaan verohallinnolleen Suomen verohallinnon valvontatarpeiden edellyttämät tiedot. Näin ollen tällaisia tietoja ei olisi käytettävissä.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotetun verokohtelun soveltaminen vain Suomessa toimivien palvelun tarjoajien kanssa tehtyihin pitkäaikaissäästämissopimuksiin on, ratkaisun perusvapauksia rajoittavasta vaikutuksesta huolimatta, perustamissopimuksen näkökulmasta hyväksyttävissä.

6 Esityksen vaikutukset

6.1 Yleistä

Kansantalouden kannalta yksilöllisen sidotun pitkäaikaissäästämisen vaikutukset ovat pitkälti samanlaiset kuin kollektiivisen työeläkerahastoinnin. Säästäminen merkitsee tämän hetken kulutuksesta pidättäytymistä. Eläkelaitokset sijoittavat varat edelleen rahoitus- ja kiinteistömarkkinoiden kautta. Eläkkeen nostovaiheessa valtio saa maksujen vähentämisen kautta syntyneen verolainan tuottoineen takaisin. Kysymys on kulutuksen ja verotuksen siirtymisestä tulevaisuuteen.

Eläkelaitosten sijoitustoiminnan kannattavuudesta puolestaan riippuu se, kuinka paljon työeläkerahastoinnilla voidaan vähentää eläkemaksujen nousua ja näin veroasteen kiristymistä. Vastaavasti yksilöllisessä sijoitusdonnaudessa pitkäaikaissäästämässä sijoituskohteiden tuotosta riippuu, kuinka paljon yksilöllinen eläkesäästäminen lisää säästäjän eläkeajan kulutusmahdollisuuksia.

Käytettävissä ei ole tietoa siitä, kuinka suuri osa sidotusta pitkäaikaissäästämisestä tapahtuu kulutuksen ja kuinka suuri osa muun säästämisen kustannuksella. Verotukilaskelmat perustuvat olettamukseen, että sidottu pitkäaikaissäästäminen tapahtuu suurimmaksi osaksi muun säästämisen kustannuksella.

6.2 Vaikutukset yrityksiin

Ehdotettu laki sidotusta pitkäaikaissäästämisestä, varsinkin jos pitkäaikaissäästämiseen sovelletaan samoja verokannusteita kuin

eläkevakuutuksiin, ehdotus lisäisi talletuspankkien, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden palveluvalikoimaa ja vaikuttaisi siten suotuisasti niiden liiketoimintaan. Lisäksi kilpailun lisääntyminen olisi omiaan yleisesti tehostamaan markkinoiden toimintaa.

Kilpailun lisääntyminen saattaa toisaalta jonkin verran laskea vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten kysyntää. Vaikutusta ei kuitenkaan ole arvioitu merkittäväksi, koska eläkevakuutuksiin sisältyy sellaisia piirteitä, kuten mahdollisuus säästösummasta poikkeavaan kuolemanvaraturvaan, joita ei voida liittää muihin pitkäaikaissäästämistuotteisiin. Mahdollisten toimialaliukumien kokonaistaloudellista vaikutusta vähentäisi se seikka, että suurin osa sekä eläkevakuutuksia tarjoavista henkivakuutusyhtiöistä että sellaisista rahoituspalveluyrityksistä, jotka voisivat tarjota ehdotettuja uusia säästämissopimuksia, kuuluvat samoihin konserneihin.

6.3 Vaikutukset kotitalouksiin

Laajentamalla eläkevakuutussäästämisen verotuki koskemaan myös ehdotettua sidottua pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvaa säästämistä parannetaan säästäjän edellytyksiä kilpailuttaa palvelun tarjoajia. Uudistus lisää kilpailua eläkesäästämismarkkinoilla, ja eläkesäästötuotteiden kulujen voidaan olettaa pienenevän. Pienenevät kulut ja uusien säästämistuotteiden markkinointi todennäköisesti johtavat siihen, että vähennyskelpoisten eläkemaksujen määrä uusille säästötileille kasvaa.

6.4 Sukupuolivaikutukset

Säästäminen vapaaehtoisiiin eläkevakuutuksiin on lisääntynyt sekä miehillä että naisilla, mutta naisten osuus säästäjinä on kasvanut miehiin verrattuna. Verohallinnon mukaan vuonna 2007 verovähennyskelpoisia eläkevakuutussäästöjä teki 450 000 henkilöä. Eläkesäästäjien osuus naisista on noussut seitsemästä prosentista 11 prosenttiin ja miehistä seitsemästä prosentista yhdeksään prosenttiin vuodesta 2002 vuoteen 2007. Keskimääräinen säästösumma sitä vastoin on pie-

nentynyt. Vuoden 2005 uudistuksen jälkeen säästäjät maksoivat vakuutusmaksuja keskimäärin kolmanneksen vähemmän kuin aiemmin. Vuonna 2007 keskimääräinen verovähennyskelpoinen säästö oli naisilla noin 1 060 euroa ja miehillä 1 210 euroa, kun vuonna 2004 vastaavat keskimääräiset vuosisäästöt olivat naisilla 1 530 euroa ja miehillä 1 810 euroa.

Miesten tekemät vuosittaiset eläkevakuutussäästöt ovat keskimäärin korkeammat kuin naisten, mikä johtuu ainakin osin siitä, että miesten tulot ovat keskimäärin korkeammat kuin naisten. Säästämisaktiivisuus on suurin 30—59-vuotiaiden ikäryhmässä. Tähän ikäryhmään kuuluvista naisista lähes neljännes ja miehistä viidennes säästi vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen vuonna 2007. Vain kaksi prosenttia alle 30-vuotiaista ja yli 60-vuotiaista henkilöistä vähensi verotuksessa vakuutusmaksuja vuonna 2007. Vuoteen 2002 verrattuna keskimääräinen vuosisäästö on pienentynyt 40—60-vuotiaiden ikäryhmässä naisilla lähes kolmanneksen ja miehillä yli 40 prosenttia, kun taas yli 60-vuotiailla keskimääräinen säästö on noussut yli 60 prosenttia naisilla ja lähes kolmanneksen miehillä.

Ehdotettujen muutosten ei oleteta mainittavasti vaikuttavan naisten ja miesten välisiin eroihin säästämiskäyttäytymisessä. Verotuen laajentaminen pitkäaikaissäästämissopimuksiin ei muuta säästämisen kannusteita. Kuitenkin ikärajan korottamisen samoin kuin takaisinmaksuajan pitenemisen voidaan olettaa vaikuttavan säästämiskäyttäytymiseen terveydentilaan ja elinajanodotteeseen liittyvien suku-puolten välisten erojen vuoksi. Näiden ominaisuuksien vaikutusta säästämiskäyttäytymiseen on kuitenkin vaikea arvioida, eikä tämän tyyppistä tutkimustietoa Suomesta ole saatavilla. Siitä, kuinka paljon puoliset maksavat toisen puolison eläkevakuutusmaksuja, ei ole saatavilla tietoja.

6.5 Vaikutukset julkiseen talouteen

Vaikutukset valtiontalouteen

Valtion taloudellisen tutkimuslaitoksen (VATT) tulonjaon palveluaineiston mukaan vapaaehtoisia eläkevakuutusmaksuja vähennettiin vuonna 2006 noin 490 miljoonaa eu-

roa. Vapaaehtoisten eläkevakuutusten suosio on kasvanut viime vuosikymmenen aikana varsinkin sen alkuvuosina melko tasaisesti. Veroedun laajenemisen uusiin säästötuotteisiin voidaan olettaa edelleen lisäävän säästämistä. Toisaalta pitkäaikaissäätämisen sidottu luonne hillitsee muutoksen suuruutta.

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkesäästämisen vaikutukset julkiseen talouteen ovat samantyyppisiä riippumatta siitä, tapahtuuko säästäminen eläkevakuutuksen vai PS-lain mukaisen säästämisen kautta. Jos maksutulot kasvaisivat nykyisestä 50 miljoonalla eurolla eli noin 10 prosentilla, välitön vaikutus tulo-veroerojen kertymään olisi 14 miljoonaa euroa, josta valtion osuus olisi noin 12 miljoonaa euroa. Tämä veroluotto perittäisiin takaisin eläkkeiden noston yhteydessä. Laskelma, jossa otetaan huomioon ainoastaan verovähennykset ja eläkkeen verottaminen, ei anna oikeaa kuvaa todellisista verokertymässä tapahtuvista menetyksistä, sillä huomioon täytyy ottaa myös vaihtoehtoista sijoituskohdeista kertymättä jäänyt tulo. Kokonaisvaikutus riippuu siten monista, osin vaikeastikin arvioitavista osatekijöistä.

Tietyinä vuonna tapahtuvan säästämisen kokonaisvaikutus verotuloihin saadaan laskemalla veromenetysten ja verotulojen diskontattu nykyarvo. Verotulojen nykyarvon muutos riippuu säästöjen tuotosta sekä käytetystä diskonttokorosta.

Jäljempänä esitetyt arviot perustuvat VATT:ssa laadittuihin laskelmiin, jotka pohjautuvat vuoden 2006 aineistoon. Laskelmissa on käytetty kahta vaihtoehtoista tuottoastetta, viisi ja kolme prosenttia. Tuottoasteet on valittu useiden ulkomaisten tutkimusten tarjoamien tuottolukujen perusteella. Tuotto-luvut ovat kulujen jälkeisiä nettotuloja. Tuottoasteista viisi prosenttia on arvioitu kulujen jälkeinen tuotto osakerahastosäästämiseksi ja kolmen prosentin tuotto muulle rahastosäästämiseksi. Sen sijaan inflaation voidaan ajatella sisältyvän sekä kyseisiin tuottolukuihin että valtion diskonttokorkoon, jolloin sen vaikutusta ei ole erikseen tarpeen ottaa huomioon. Laskelmissa oletetaan, että uudistuksen myötä normaalisti verotettua säästämistä siirtyy uusiin verotuetuihin kohteisiin eikä uutta säästämistä tapahdu.

Laskelmissa oletuksena on, että pitkäaikäsäästäjien ikärakenne vastaa vuonna 2006 vapaaehtoisia eläkevakuutusmaksuja maksaneiden henkilöiden ikärakennetta. Lisäksi on otettu huomioon se, että vanhemmat eläkesäästäjät realisoivat säästönsä jo muutamien vuosien kuluttua kun taas nuoremmilla säästäjillä aikaa säästöjen realisoimiseen voi olla jäljellä vielä kymmeniä vuosia. Oletuksena on, että henkilöt realisoivat säästönsä 67-vuotiaana.

Vaihtoehtoisen sijoituksen tuotoksi on oletettu sama tuottoaste kuin pitkäaikaissäätämiseksi. Käytännössä tuottoasteet saattavat kuitenkin erota. Vaihtoehtoisen sijoituksen määrän on oletettu olevan 72 prosenttia verotuetusta säästämisestä. Säästäjien on siten oletettu säästävän vähennysoikeuteen sisältyvän veroedun määrän verran vähemmän. Varojen realisoinnin oletetaan tapahtuvan myös 67-vuotiaana.

Vähennettävien maksujen määrän kasvu vähentää verotuloja molemmilla esitetyillä tuottoasteilla. Suuremmalla tuottoasteella verotulomenetyksen on pienempi kuin alhaisemmalla tuottoasteella. Tämä johtuu siitä, että tuottoero diskonttokorkoon on suurempi ja valtion verolainalle saama tuotto parempi kuin pienemmällä tuotto-oletuksella.

Laskelmat ovat hyvin herkkiä diskonttokorkoa koskevalle oletukselle. VATT:n laskelmat perustuvat siihen korkoprosenttiin, jota Euroopan komissio suosittelee käytettäväksi valtion tukia koskevissa laskelmissa. Laskelmia VATT:ssa kuluvan vuoden huhtikuussa laskettaessa diskonttokorko oli poikkeuksellisen alhaisen korkotason vallitessa 2,74 prosenttiyksikköä. Tätä korkoprosenttia käyttäen maksujen määrän lisääntyminen 50 miljoonalla eurolla aiheuttaisi kolmen prosentin tuotto-oletuksella nettomääräisesti 4,7 miljoonan euron ja viiden prosentin tuotto-oletuksella 2,9 miljoonan euron veromenetykset.

Vuonna 2007 Euroopan yhteisöjen komission valtioneuvoston tarkasteluissa käytettäväksi suosittelemaan 4,6 prosentin diskonttokorko-oletukseen perustuvien laskelmien mukaan 50 miljoonan euron lisäys maksuissa aiheuttaisi kolmen prosentin tuotto-oletuksella 7,9 miljoonan euron ja viiden prosentin tuotto-

oletuksella 7,5 miljoonan euron veromenetyksiin.

Komissio on hyväksynyt diskonttokorkojen määrittämiseen uuden menetelmän, joka on tullut voimaan vuonna 2008. Uusi menetelmä perustuu 12 kuukauden IBOR-korkoon, johon lisätään enintään 1 prosenttiyksikön määräinen marginaali yrityksen luottokelpoisuuden ja tarjotun vakuuden mukaan. Diskonttokorko on siten aiempaa enemmän markkinaperiaatteen mukainen.

Vaikutukset kunnallistalouteen

Alijäämähyvityksenä ansiotulosta vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten perusteella tehtävä vähennys vähentää kunnallisveron tuottoa, mutta säästöjen nostovaiheessa perittävä pääomatulovero menee kokonaan valtiolle. Vuoden 2007 maksuunpanotilaston tietojen perusteella yhteensä 464 miljoonan euron vähennysten vero vaikutus on yhteensä 128,5 miljoonaa euroa, mistä alijäämähyvityksenä ansiotulon verosta tuli vähennettäväksi 89,3 miljoonaa euroa. Siitä 14,9 miljoonaa euroa kohdistui kunnallisveroihin. Alijäämähyvitys tehdään ensisijaisesti valtion tuloverosta.

Siten verotuksessa vähennettävien eläkesäästämismaksujen määrän nousu 50 miljoonalla eurolla vähentäisi vuoden 2007 mukaisessa tilanteessa kuntien verotuloja 1,6 miljoonalla eurolla.

7 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esityksestä ovat antaneet lausuntonsa oikeusministeriö, sosiaali- ja terveystiete-

riö, Suomen Pankki, Finanssivalvonta, Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos, Kilpailuvirasto Kuluttajavirasto, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Verohallinto, Akava ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos - ETLA, Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry, Finanssialan Keskusliitto FK ry, Keskuskauppakamari, KHT-yhdistys ry, Kuluttajat - Konsumenterna ry, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, NASDAQ OMX Helsinki Oy, Osakesäästäjien Keskusliitto ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Kuluttajaliitto ry, Suomen Pörssisäätiö, Suomen Taloushallintoliitto ry, Suomen Vakuutusmeklari-liitto ry, Suomen Veroasiantuntijat ry, Suomen Yrittäjät ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Työeläkevakuuttajat TELA - Arbetspensionsförsäkrarna TELA ry, Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Valtakunnallisten eläkejärjestöjen neuvottelukunta ja Veronmaksajain Keskusliitto ry.

Lausunnoissa esitetyt näkökohdat on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esitystä valmisteltaessa.

Esitystä on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

8 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy samanaikaisesti tämän esityksen kanssa käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen laiksi sidotusta pitkäaikaissäästämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Tuloverolaki

10 §. *Suomesta saatu tulo.* Pykälässä säädetään rajoitetusti verovelvollisia silmällä pitäen niistä tuloista, joita pidetään Suomesta saatuna.

Luetteloon lisättäisiin uudeksi 11 kohdaksi pitkäaikaissäästämissopimuksen perusteella

saatu suoritus. Siten Suomessa asunutta ja silloin pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja verotuksessaan vähentänyttä verotettaisiin sopimuksen perusteella hänelle aikanaan maasta muuttamisen jälkeen maksettavista suorituksista. Pykälän 5 kohdassa on vastavasti säädetty Suomesta saaduksi tuloksi Suomesta otettuun eläkevakuutukseen perustuva eläke.

Uudeksi 12 kohdaksi luetteloon otettaisiin säännös toisesta valtiosta otetun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen perusteella saadusta tulosta ja muusta suorituksesta. Säännöksen nojalla Suomella olisi verotusoikeus myös ulkomaisen vakuutuslaitoksen rajoitetusti verovelvolliselle maksamaan vapaaehtoiseen eläkkeeseen. Suomen ja rajoitetusti verovelvollisen asuinvaltion välisen verosopimuksen sisällöstä ja tulkinnasta riippuisi, voiko Suomi tosiasiaassa käyttää tätä kansallisiin säännöksiinsä perustuvaa verotusoikeuttaan.

Tarkoituksena on saattaa verovelvollisen itse ottamaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke Suomen verotusoikeuden kannalta samaan asemaan kuin työeläkkeet ja työsuhteeseen perustuvat vapaaehtoiset eläkkeet. Momentin nykyisten 5 ja 4 kohtien nojalla Suomesta saatuna tulona pidetään nimittäin muun ohessa eläketuloa, joka perustuu pääasiallisesti Suomessa täällä olevan työnantajan lukuun tehtyyn työhön. Säännöksiä sovellettaessa merkitystä ei ole sillä, suoritetaanko työhön perustuva eläke eläkevakuutuksen perusteella tai onko mahdollinen vakuutus otettu toisesta valtiosta. Siten mainittujen lainkohtien nojalla eläkettä, jonka ulkomainen vakuutuslaitos maksaa rajoitetusti verovelvolliselle, pidetään mainituin edellytyksin Suomesta saatuna tulona.

Eläkevakuutukseen perustuvien eläkkeiden verokohtelun keskeinen periaate on se, että vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden vastapainona eläketulon tulee olla veronalaisista. Suomen verotusoikeus puheena olevissa tilanteissa on kuitenkin perusteltua vain silloin, kun verovelvollinen on vähentänyt ottamansa vakuutuksen maksut Suomen verotuksessa. Muilta osin perusteet ja intressi tulon verottamiseen kuuluu sille valtiolle tai niille valtioille, joiden verotuksessa maksuja on myös vähennetty. Tästä syystä säännöstä sovellettaisiin eläketuloon vain siltä osin, kuin vakuutuksen maksuja on vähennetty Suomen verotuksessa.

34 a §. *Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja pitkäaikaisäästämissopimukseen perustuvat suoritukset.* Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvan vakuutus-suorituksen verotusta koske-

vaan pykälään otettaisiin PS-lain mukaisen säästämissopimukseen perustuvan suorituksen verotusta koskevat vastaavat säännökset.

Verolainsäädännössä mainitusta säästämissopimuksesta käytettäisiin nimitystä pitkäaikaisäästämissopimus. Sen perusteella maksetut suoritukset verotettaisiin pääomatulona. Tällaisia suorituksia olisivat kaikki palveluntarjoajan säästäjälle tai muulle varoihin oikeutetulle säästövaroista suorittamat määrät riippumatta suorituksen perusteesta. Säännönmukaisesti säästövarojen takaisinmaksu tapahtuisi sopimuksen mukaisissa erissä 10 vuoden aikana varoihin oikeutetun täytettyä määrään. Pääomatulona verotettaisiin myös säästövarojen takaisinmaksu, kun säästäjä määrättyissä tilanteissa nostaa varat ennen eläkeikää. Jos palveluntarjoaja tekee suorituksia säännösten vastaisesti, tulo luettaisiin pääomatuloksi korotettuna.

Eläkevakuutusten osalta säännökseen lisätäisiin selvyuden vuoksi maininta takaisinoston perusteella saadun määrän verottamisesta pääomatulona.

Pykälän 1 momenttiin nykyisin sisältyvä maininta vakuutuksen ottajasta, joka voi olla verovelvollinen tai hänen puolisonsa, samoin kuin maininta nimettyjen lähiomaisten saamista perhe-eläkkeestä poistettaisiin, koska vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvaa suoritusta, kuten perhe-eläkettä, verotettaisiin ehdotetun momentin mukaisesti aina pääomatulona riippumatta vakuutuksenottajan tai vakuutetun ja eläkkeen saajan välisestä sukulaisuussuhteesta. Koska verotuki on edelleen tarkoitus kohdistaa säästäjän itsensä tai hänen lähiomaistensa hyväksi tapahtuvaan säästämiseen, muille tahoille tulevat eläkkeet ja suoritukset luettaisiin näiden tuloksi korotettuna 2 momentin mukaisesti.

Koska vakuutuksenottajan oikeutta valita edunsaajamääräys ei sopimusvapauden periaatetta rikkomatta voida rajoittaa, verotuen rajaaminen on tarkoituksenmukaista toteuttaa verotuksen keinoin. Momentin mukaisesti muiden kuin säännöksessä määritetyn henkilöpiirin edunsaajamääräyksen nojalla saama suoritus luettaisiin pääomatuloksi 20 prosentilla korotettuna. Henkilöpiiri käsittäisi ne, johon kuuluvien saamaa eläkettä nykyisen 1 momentin mukaan verotetaan pääomatulo-

na. Lisäksi henkilöpiiriä laajennettaisiin siten, että se käsittäisi myös 34 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettut muut omaiset. Viimeksi mainitussa säännöksessä määritellään se henkilöpiiri, jonka saamasta kertasummana maksettavasta henkivakuutuskorvauksesta on veronalaista vain tuotto. Veron perimistä korotettuna mainituille omaisille maksetusta perhe-eläkkeestä ei ole pidettävä kohtuullisena.

Jos edunsaajamääräystä ei ole, säästäjän kuoleman jälkeen kuolinpesälle tulevat säästövarat luettaisiin kuolinpesän pääomatuloksi ilman korotusta pykälän 6 momentin mukaisesti.

Pykälän 3 momentiksi otettaisiin säännös silmällä pitäen tilanteita, joissa maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa. Tällöin pykälän 2 momentin mukaista korotusta ei määrättäisi.

Pykälän nykyiset 2 ja 3 momentit siirtyisivät 4 ja 5 momenteiksi. Pykälän nykyisen 4 momentin sisältö siirrettäisiin 34 b §:ään.

Pykälän 6 momentiksi otettaisiin säännös pitkäaikaissäätämissopimuksen mukaisesti sijoitettujen säästövarojen tuoton verokohte- lusta.

Niin sanottuun EET-periaatteeseen pohjautuvan tuetun pitkäaikaissäätämisen verotuksen periaatteiden mukaisesti säästövarojen tuottoa ei verotettaisi säästöaikana. Tämä toteutettaisiin teknisesti lykkäämällä verotusta siten, että nämä tuotot vähennettynä niihin kohdistuneilla luovutustappioilla ja muilla tappioilla luetaan tuloksi osana sopimuksen perusteella aikanaan maksettavaa suoritusta. Kyseessä ei ole verotettavan tulon laskentaa säännös, vaan jaksotusajatuksen ilmaiseva normi. Verotettavaa pääomatuloa olisi palveluntarjoajan asiakkaalle säästövaroista suorittamat määrät ja vain nämä määrät. Verotettavaa määrää alentaisiin siten myös palveluntarjoajan perimä palkkio, jos se on peritty säästö- määrästä. Samoin säästö- määrästä voitaisiin periä muut kulut, esimerkiksi arvopaperien hankintaan mahdollisesti kohdistunut varain- siirtovero.

Toiminnan tuloksen verottaminen ehdotuksen mukaisesti osana aikanaan maksettavaa eläkkeenomaista suoritusta merkitsee vastaa- vasti sitä, että pitkäaikaissäätämissopimuksen perusteella hallittuihin varoihin kohdis-

tuvia kuluja tai tappioita ei voitaisi vähentää säästäjän tai varoihin oikeutetun muun sijoitustoiminnan tai tulonhankkimistoiminnan tuottamasta tulosta.

Kuvattu menettely ei sovellu korkotulon lähdeverotuksen piiriin kuuluville talletuksille ja joukkovelkakirjalainoille maksettuihin korkoihin, koska lähdevero on lopullinen vero. Näiden osalta korkotulon lähdeverosta annettuun lakiin (1341/1990) otettaisiin verovapautta koskeva erityissäännös.

Säästövarojen tuotot eivät myöskään kuuluisi ennakkoperinnän piiriin. Tästä otettaisiin tarvittavat säännökset Verohallinnon ohjeisiin.

Verovapaus ei luonnollisestikaan voi koskea toisesta valtiosta saatua tuottoa siltä osin kuin verotusoikeus kuuluu lähdevaltiolle. Ulkomaisten arvopaperien tuottoon kohdistuisi tämän seurauksena taloudellinen kahdenkertainen verotus, kun säästämissopimuksen perusteella maksettava suoritusta aikanaan verotettaisiin täysimääräisesti. Kahdenkertaisen verotuksen poistaminen kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain (1552/1995) mukaisesti ei olisi käytännössä mahdollista, koska tuottojen, esimerkiksi osinkotulon, verottaminen Suomessa osana sopimukseen perustuvan suorituksen verottamista ei käytännössä voisi tulla kysymykseen saman verovuoden tulona, jolta lähdevaltio on perinyt osingosta lähdeveron.

Osingon tai muun tulon lähdevaltion perimän veron hyvittäminen Suomen verotuksessa ei voisi tulla kysymykseen senkään johdosta, että palveluntarjoaja on velvollinen sijoittamaan sijoituskohteille kertyneen tuoton uudelleen. Kun varat näin on verovelvollisen puolesta ja hyväksi sijoitettu uudelleen, palveluntarjoajan aikanaan sijoitusvarojen realisoinnin jälkeen maksaman suorituksen verottamisessa ei ole kyse mainitussa lainkohdassa tarkoitettuna ”saman tulon” verottamisesta kahteen kertaan.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin suorituksen verottamisesta kuolinpesän tai testamentinsaajan pääomatulona säästäjän tai muun varoihin oikeutetun kuoltua.

Varat luettaisiin tuloksi kuolinpäivän mukaisesta arvosta eikä esimerkiksi sen päivän arvosta, jona palveluntarjoaja luovuttaa varat

kuolinpesälle. Varat arvostettaisiin siten samaan arvoon kuin perintöverotuksessa.

34 b §. *Eläkevakuutukseen ja pitkäaikais-säästämissopimukseen perustuvan suorituksen verotusta koskevia erityisiä säännöksiä.* Uuden 34 b §:n 1 momenttiin otettaisiin 34 a §:n nykyistä 4 momenttia vastaava säännös menettelystä tilanteissa, joissa eläke maksetaan säädettyä lyhyempänä aikana tai eläke tai muu suoritus maksetaan muissa tilanteissa kuin 54 d §:n 2 momentin mukaisen sallittujen nostoedellytysten täytyessä. Vastaavaa menettelyä, jonka mukaisesti maksettu määrä luetaan tuloksi 50 prosentilla korotettuna, sovellettaisiin ehdotuksen mukaisesti vastaavasti pitkäaikais-säästämissopimukseen perustuvan suorituksen verotukseen.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi säännös, jolla varmistettaisiin se, että vanhuuseläkeiän nousun voimaantulo verovelvollisen jo siirryttyä vapaaehtoiselle eläkkeelle ei johtaisi keskeytykseen eläkkeen maksamisessa. Eläkettä voitaisiin tällöin maksaa niin kuin eläkeikä ei olisi noussut.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin erityissäännös silmällä pitäen tilannetta, jossa oikeus eläkkeeseen tai suorituksen tai pitkäaikais-säästämissopimuksen mukaiset säästövarat luovutetaan tai pantataan. Säännöksellä rajoitettaisiin menettelyjä, joilla nostorajituksia pyritään kiertämään luovuttamalla tai panttaamalla eläkevakuutuksen tai pitkäaikais-säästämissopimuksen mukainen oikeus. Tällaisella järjestelyllä luovutuksensaajalta tai pantin vastaanottajalta saadut varat luettaisiin saajana olevan vakuutetun, säästäjän tai varoihin oikeutetun tuloksi 1 momentin mukaisesti korotettuna. Jos tuloksi lukeminen perustuu panttaukseen, aikanaan nostettavaa etuutta ei olisi uudelleen luettava verovelvollisen tuloksi, vaan siitä vähennettäisiin panttauksen perusteella tuloksi luettu määrä. Korotusta ei kuitenkaan vähennettäisi, koska tällöin se menettäisi sanktiovaikutuksensa. Säännös tehostaisi sidottua pitkäaikais-säästämistä koskevan lakiehdotuksen 16 §:ään sisältyvää panttaus- ja luovutuskieltoa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin veroseuraamuksista ulosmittauksen yhteydessä. Vakuutuslainsäädännön 54 §:ssä säädetään siitä, millä edellytyksillä sopimukseen perustu-

va oikeus voidaan ulosmitata. Vastaava säännös sisältyy sidottua pitkäaikais-säästämistä koskevaan lakiehdotukseen.

Ulosmittauksen seurauksena säästövarojen realisoinnista saatu määrä käytettäisiin velkojien hyväksi. Näin verovelvollisen hyväksi käytetty määrä luettaisiin 4 momentin nojalla hänen pääomatulokseen. Sama koskisi muulla tavoin kuin ulosmittauksen yhteydessä hänen hyväkseen luettua määrää. Tuollaisina Suomen lainsäädännön tuntemina muina säännöksen soveltamistilanteina tulisi kysymykseen lähinnä säästövarojen takaisinsaanti säästäjän konkurssipesään.

Momentissa tarkoitetuissa tilanteissa ei ole kysymys sellaisesta 1 momentissa tarkoitettua varojen nostamisesta, jonka perusteella tuloksi luettua määrää olisi korotettava.

Pykälän 5—8 momenteissa säädettäisiin verokohtelusta silloin, kun vakuutusnottaja tai säästäjä vaihtaa vakuutusnottajaa tai palveluntarjoajaa. Pitkäaikais-säästämissopimusten osalta palveluntarjoajan vaihtamisesta säädetään PS-lain 14 §:ssä. Sen mukaan säästäjä voi irtisanoa säästämissopimuksen, jos hän on tehnyt toisen säästämissopimuksen tai tarkoitukseltaan vastaavan vakuutus-sopimuksen ja kertyneet säästövarat siirretään suoraan uuden sopimuksen osapuolena olevalle palveluntarjoajalle tai vakuutusnottajalle. Vastaavaa, siirrettävyyden mahdollistavaa säännöstä ei tällä hetkellä sisälly vakuutuslainsäädäntöön.

Ehdotetun 5 momentin mukaan verovelvollisen ei katsota saaneen eläkettä tai muuta suoritusta, kun säästäjä tai vakuutusnottaja irtisanoo sopimuksen ja tekee uuden, 54 d §:ssä säädetty maksujen vähennysoikeuden edellytykset täyttävän sopimuksen vakuutuslaitoksen tai palveluntarjoajan kanssa. Edellytyksenä on, että säästövarat siirretään suoraan uuden sopimuksen osapuolena olevalle palveluntarjoajalle tai vakuutuslaitokselle.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin tilanteista, jossa edellinen palveluntarjoaja tai vakuutusnottaja on säästövarojen siirron yhteydessä toimittanut niistä ennakonpidätyksen. Tämä voi tulla kysymykseen, jos vallitsee epäselvyyttä siitä, täyttääkö sopimus tai uusi palveluntarjoaja tai vakuutuslaitos ne edellytykset, joiden täytyessä säästövarat

voidaan siirtää tuloveroseuraamuksista. Varat siirtävän tahon on, välttääkseen ennakonpidätyksen laiminlyöntiin liittyvät seuraamukset, syytä noudattaa varovaisuutta arvioidessaan, täytyvätkö vaaditut edellytykset.

Jos ennakonpidätys on toimitettu mutta vakuutettu tai säästäjä katsoo, että varoja ei siirron johdosta tulisi lukea hänen tulokseen ja että ennakonpidätys on siten toimitettu väärin perustein, hän voi ennakkoperintälain (1118/1996) 22 §:n nojalla vaatia Verohallinnolta ennakonpidätystä palautettavaksi. On katsottava, että toimitettu ennakonpidätys voidaan verovelvollisen pyynnöstä palauttaa uudelle vakuutusyhtiölle tai palveluntarjoajalle. Ehdotetun 6 momentin nojalla säästövarat katsottaisiin tällöin siirretyn 5 momentissa edellytetyllä tavalla suoraan uudelle palveluntarjoajalle tai vakuutuksenottajalle.

Verovelvollinen voi välttyä ennakonpidätykseltä esittämällä varat siirtävälle vakuutusenantajalle tai palveluntarjoajalle luotettavan selvityksen siitä, että suoritusta ei ole siirron yhteydessä luettava hänen tulokseen. Tarvittaessa verovelvollinen voi hakea sitovaa ennakkoratkaisua Verohallinnolta ennakkoperintälain 45 §:n nojalla.

Pykälän 7 momenttiin sisältyisi sanktio-säännös siltä varalta, että uusi sopijapuoli on muu kuin 4 momentissa mainittu taho tai että 54 d §:ssä säädetyt maksujen vähennyskelpoisuuden edellytykset eivät täyty. Tällöin säästö pääoma luettaisiin 50 prosentilla korotettuna vakuutetun tai säästäjän veronalaiseksi pääomatuloksi. Veroseuraamus kohdistuisi vakuutettuun tai säästäjään silloinkin, kun oikeus eläkkeeseen tai suoritukseen on hänen puolisollaan, koska vain vakuutuksen ottaja tai säästäjä voi disponoida sopimuksesta.

Tuloksi luettua määrää vastaavaa määrää ei luettaisi tuloksi uudelleen, kun eläke tai muu suoritus sopimuksen perusteella aikanaan maksetaan. Korotuksen osuutta ei kuitenkaan tällöinkään vähennettäisi maksettavasta määrästä.

Varsinaisen säästö määrän lisäksi verovelvollisen tuloksi 1, 3 tai 7 momentin nojalla luettu määrä kuuluisi ennakonpidätyksen piiriin. Ennakon oikeamääräisen pidättämisen turvaamiseksi suorituksen maksajan olisi ennakonpidätyksen vastaavuusvaatimuksen mukaisesti pidättävä verovelvolliselle mak-

setusta suorituksesta määrä, joka vastaa pääomatuloverokannan mukaista osuutta tuloksi luettavasta määrästä. Näin meneteltäisiin silloinkin, kun suorituksen saajana on rajoitettusti verovelvollinen, jollei Suomen ja rajoitetusti verovelvollisen asuinvaltion välisestä verosopimuksesta muuta johdu. Tarvittavat määräykset asiasta annettaisiin Verohallinnon päätöksellä.

Jos saaja verosopimuksen mukaan asuu muualla kuin Suomessa, mahdollisuus sanktion tehokkaaseen täytäntöönpanoon riippuu osaltaan Suomen ja vakuutetun uuden asuinvaltion välisen verosopimuksen sisällöstä. Verosäännösten vastaisesti vakuutetulle maksettuun määrään soveltuu ilmeisesti verosopimusten eläketuloa koskeva artikla. Jos verotusoikeus kuuluu yksin lähdevaltiolle, Suomi voi tehokkaasti toteuttaa sanktion. Jos verotusoikeus on jaettu ja sopimuksessa veron enimmäismäärä on rajoitettu, mikä on poikkeuksellista, verosanktiota ei voitane tehokkaasti toteuttaa. Jos verotusoikeus kuuluu asuinvaltiolle, Suomi ei voine miltään osin kantaa veroa täältä maksetusta suorituksesta.

Pykälän 8 momenttiin sisältyisi erityinen veron kiertämistä koskeva säännös, jonka tarkoituksena on estää säästövarojen siirtämisestä toiseen valtioon saatava, vakuutuslaitoksen asuinvaltion ja Suomen kansallisen verolainsäädännön erojen ja verosopimusmääräysten hyödyntämiseen perustuva perusteeton veroetu. Säännöksen soveltamisedellytysten täytyessä meneteltäisiin 7 momentin mukaisesti. Säännöksen tarkoitettuja soveltamistilanteita on kuvattu edellä yleisperusteissa.

Vakuutuslaitos tai palveluntarjoaja olisi velvollinen ilmoittamaan Verohallinnolle säästö määrän siirtämisestä verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 17 §:n nojalla. Ilmoituksen perusteella Verohallinto selvittäisi ensivaiheessa sen, antaako Suomen ja vakuutuslaitoksen asuinvaltion välinen verosopimus aihetta epäillä veronkiertotarkoituksen olemassaoloa. Tarvittaessa olisi selviteltävä myös vakuutuslaitoksen asuinvaltion kansallisen verolainsäädännön sisältöä sekä vakuutuksenottajan olosuhteita.

Säännös soveltuisi vastaavasti, jos ETA-alueella asuvasta vakuutuslaitoksesta otettu

tai sinne siirretty vakuutus siirretään toiseen jäsenvaltioon.

Jos vakuutuksenottaja ei enää asu Suomessa, hän olisi kuitenkin rajoitetusti verovelvollisena velvollinen suorittamaan veroa hänen tulokseen luettavasta määrästä. Verotus toimitettaisiin verotusmenettelystä annetun lain mukaisesti.

Koska kyseessä on veronkiertosäännöksen luonteinen normi, jonka soveltamisedellytysten täyttymisen arviointia ei kohtuudella voida edellyttää suorituksen maksajalta, suorituksen maksajalle ei tällöin voida asettaa velvollisuutta toimittaa ennakonpidätys, joka voitaisiin käyttää veron suorituksiksi. Mahdollisesti maksamatta jäävää veroa voitaisiin periä viiden vuoden vanhenemisajan kuluessa, jos sille ei aiemmin saada suoritusta kansainvälistä virka-apua käyttäen tai verovelvollisella mahdollisesti Suomessa olevien varojen ulosmittauksesta.

Säännös on tarkoitettu ennen kaikkea ennalta estäväksi.

36 §. Verovapaat vakuutuskorvaukset. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa määritetään se henkilöpiiri, jonka saama vakuutetun kuoleman johdosta kertakorvauksena maksettu vakuutusosuus ei ole veronalaista tuloa. Kohdasta muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin 34 §:n 3 momentin 1 kohdassa määritettyyn henkilöpiiriin. Henkilöpiiri laajenisi muutoksen seurauksena siten, että se käsittäisi myös ottolapsen rintaperillisen.

Pykälään otettavassa uudessa 2 momentissa säädettäisiin eläkevakuutukseen liittyvään kuolemanvaraturvaan perustuvan vakuutuskorvauksen verottamisesta. Pykälän 1 momentin mukaisesta pääsäännöstä poiketen tällainen vakuutuskorvaus olisi saajan tai kuolinpesän veronalaista pääomatuloa, kuitenkin vain eläkevakuutuksen säästöä vastaavaan määrään asti. Yli menevältä osalta vakuutuskorvaus olisi 1 momentin edellytysten täytyessä edelleen verovapaata tuloa. Säännös tulisi sovellettavaksi myös työnantajan ottamaan eläkevakuutukseen liittyviin, vakuutetun edunsaajille maksettaviin vakuutuskorvauksiin.

54 d §. Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksut. Eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuutta koskevaan pykälään lisättäisiin

siin viittaukset pitkäaikaissäästämissopimukseen siten, että eläkevakuutuksen maksujen vähennysoikeus koskisi vastaavasti pitkäaikaissopimuksen maksuja.

Pykälän 1 momentin säännöksiä sovellettaisiin vastaavasti myös pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuihin. Kuten eläkevakuutuksen kohdalla, myös pitkäaikaissäästämissopimuksen maksut vähentäisi se, joka on oikeutettu saamaan sopimuksen perusteella aikanaan maksettavat suoritukset, vaikka sopimuksen olisi tehnyt ja maksut maksanut hänen puolisonsa. Vakuutusopimuksen vakuutettua vastaa pitkäaikaissäästämissopimuksessa ”varoihin oikeutettu”. Momenttia muutettaisiin lisäksi siten, että maksujen vähennyskelpoisuuden edellytykseksi asetettaisiin varoihin oikeutetun tai vakuutetun ikää koskevat vaatimukset. Tämän tulisi olla verovuonna vähintään 18 vuotta täyttänyt eikä maksuja voitaisi vähentää enää sen vuoden jälkeen, jona eläkettä tai muuta suoritusta on alettu maksaa. Jos verovelvolliselle olisi esimerkiksi maksettu vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvaa eläkettä vuonna 2010, hän ei saisi vähentää tuon tai toisen vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksensa maksuja taikka pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja lainkaan vuonna 2011 tai sen jälkeen. Vaatimuksilla on tarkoitus korostaa järjestelyjen eläkesäästämisluonnetta.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että eläkevakuutusopimuksen eläkeikää ja takaisinostoperusteita koskevia vaatimuksia sovellettaisiin vastaavasti pitkäaikaissäästämissopimukseen. Momentti jaettaisiin selkeyden vuoksi kahdeksi kohdaksi.

Momentin 1 kohtaan sisältyisi vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa eläkeikää koskevaa vaatimus. Säännöstä muutettaisiin siten, että eläkettä tai pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvia suorituksia voidaan maksaa aikaisintaan asianomaisen saavutettua työntekijän eläkelain mukaisen vanhuuseläkeiän. Vanhuuseläkkeellä ei tarkoitettaisi varhennettua vanhuuseläkettä. Eläkeikä nousisi siten 63 vuoteen ja seuraisi sen jälkeen ilman erillisiä lainsäädäntötoimia työeläkeläisten mukaista vanhuuseläkkeen ikärajaa sen mukaan kuin sitä myöhemmin mahdollisesti muutetaan. Vanhuuseläkeikäillä säännöksessä

tarkoitetaan yleistä eläkeikää, ei sitä alemmaa eläkeikää, jota eläkelakien muutoksiin mahdollisesti liittyvien siirtymäsäännösten mukaan verovelvollisesti tosiasiallisesti sovellettaisiin.

Momentin 2 kohdaksi otettaisiin säännökset erityisistä nostoperusteista. Uutena nostoperusteena säännökseen lisättäisiin osatyökyvyttömyys.

Pykälän 3 momentiksi otettaisiin nykyisin pykälän 2 momenttiin sisältyvä säännös kertamaksullisen eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelvottomuudesta.

Pykälään otettaisiin uudeksi 4 momentiksi säännökset takaisinmaksuajasta ja sopimukseen perustuvan etuuden luovutus- ja panttauskiellosta.

Takaisinmaksuaika pidennettäisiin kahdesta vuodesta 10 vuodeksi. Nykyisin edellytetyn vähintään kahden vuosittaisen maksusuorituksen sijasta riittäisi yksi maksusuoritus vuodessa. Tämä edistäisi säästäjän edellytyksiä rahoittaa esimerkiksi yllättäviä sairausmenoja.

Takaisinmaksuajan pidentyessä lakiin on aiheellista ottaa säännökset vuosittain suoritettavasta määrästä. Muussa tapauksessa vaatimus olisi helposti kierrettävissä nostamalla valtaosa säästöstä ensimmäisenä vuonna ja jättämällä vain nimellinen osa säästöstä nostettavaksi jäljellä olevina vuosina. Ei kuitenkaan voida edellyttää, että vuosittain suoritettava määrä olisi sama joka vuosi, koska säästö pääoma vaihtelee sijoitettujen varojen arvonkehityksen myötä.

Ehdotuksen mukaan vuosittain suoritettava enimmäismäärä kytkettäisiin eläkesäästön määrään ja jäljellä olevien maksuvuosien lukumäärään. Eläkesäästöstä olisi vuosittain suoritettava se osa, joka saadaan jakamalla jäljellä oleva säästö määrä jäljellä olevien maksuvuosien lukumäärällä. Siten ensimmäisenä maksuvuonna säästö määrästä olisi maksettava yksi kymmenesosa, jolloin jäljelle jäisi yhdeksän kymmenesosaa. Seuraavana vuonna voitaisiin silloin jäljellä olevasta säästö määrästä nostaa yhdeksäsosa, mikä vastaa yhtä kymmenesosaa alkuperäisestä määrästä siinä tapauksessa, että eläkesäästön arvo oli sama kuin ensimmäisenä maksuvuonna. Kolmanneksi viimeisenä maksuvuonna voitaisiin suorittaa kolmannes ja toi-

seksi viimeisenä maksuvuonna puolet silloin jäljellä olevasta määrästä.

Momentin 2 kohtaan sisältyvän luovutus- ja panttauskiellon tarkoituksena on estää takaisinmaksuaikaa koskevan vaatimuksen kiertäminen mainittuja oikeustoimia käyttämällä.

Pykälän 5 momenttiin sisältyisi säännös, jolla pyrittäisiin kannustamaan eläkkeelle siirtymisen lykkäämistä. Ehdotettu 10 vuoden takaisinmaksuaika lyhenisi kahdella vuodella jokaista täyttä vuotta kohden, jolla verovelvollinen lakisääteisen eläkeiän täyttymisen jälkeen lykkää vapaaehtoisen eläkkeen tai vapaaehtoisten säästöjen nostamisen aloittamista.

Käytännössä vapaaehtoista eläkettä aletaan nostaa vasta siitä ajankohdasta, jona verovelvollinen tosiasiasa jää työeläkkeelle eikä varhaisimmasta mahdollisesta ajankohdasta. Ei ole kohtuullista, että näissä tilanteissa takaisinmaksuaika lykkääntyisi vastaavasti samalla kun todennäköisyys sille, että ikääntyvä henkilö tarvitsee varoja esimerkiksi terveydenhuoltomenoihin, kasvaa.

Pykälän 6 momentiksi otettaisiin säännös eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen maksujen vähennyskelvottomuudesta. Vähennysoikeus koskee vain vakuutukseen liittyvää kuolemanvaravakuutusta, ei täysin erillistä riskihenkivakuutusta, vaikka se olisi otettu samalta vakuutuslaitokselta.

Kuolemanvaravakuutuksen on katsottava liittyvän eläkevakuutukseen silloin, kun vakuutusmaksujen mitoitus tai vakuutuskorvauksen määrä jollain tavoin kytkeytyy eläkevakuutukseen, esimerkiksi siten, että kuolemanvaravakuutuksen perusteella maksettavan korvauksen määrä on jokin osa eläkevakuutuksen säästöstä.

Pykälän 7 momenttiin otettaisiin valvontaa tukeva säännös vakuutuslaitoksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksia tarjoavien tahojen velvollisuudesta sitoutua sopimuksessa antamaan Verohallinnolle tarpeelliset tiedot.

Vakuutuslaitoksen ja pitkäaikaissopimuksen palveluntarjoajien tiedonantovelvollisuudesta Verohallinnolle säädettäisiin verotusmenettelystä annetun lain 15—17 §:ssä.

Nykyiset 3 ja 4 momentti siirtyisivät pykälän 8 ja 9 momentiksi.

Pykälän 8 momentiksi siirtyvään säännökseen sisältyvä viittaus kumotun työntekijän eläkelain 1 d §:ään korvattaisiin viittauksella uuden työntekijän eläkelain 7 §:ään, joka asiasisällöltään vastaa mainittua kumottua 1 d §:ää.

Pykälän 9 momenttiin, jossa säädetään vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevasta, vakuutuslaitoksen asuinvaltiota koskevasta vaatimuksesta, lisättäisiin pitkäaikaissästämissopimuksen osapuolena olevaa palveluntarjoajaa koskevasta vastaavasta vaatimuksesta. Palveluntarjoajan tulisi olla Suomessa asuva tai harjoittaa toimintaansa täältä kiinteästä toimipaikasta.

58 §. Korkomenot. Korkomenojen vähennyskelpoisuutta koskevan pykälän 5 momentin 2 kohtaan lisättäisiin maininta pitkäaikaissästämissopimuksesta, jotka rinnastettaisiin eläkevakuutukseen säännöstä sovellettaessa. Kumpaankaan kohdistuvat korkomenot eivät olisi vähennyskelpoisia.

60 §. Alijäämä ja pääomatulolajin tappio. Pykälän 3 momenttia tarkistettaisiin siten, että säännös soveltuu eläkevakuutuksen maksujen tapaan myös pitkäaikaissästämissopimuksen maksuihin. Jos maksuja ei voida vähentää pääomatuloista, verovelvollinen voisi 131 a §:n nojalla vähentää pääomatulojen verokantaa vastaavan osan vähentämättä jääneistä maksuista ansiotulon verosta.

68 §. Työnantajan maksamat vakuutusmaksut. Pykälän 2 momenttia, jossa säädetään työnantajan maksamien, työntekijälleen ottamansa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksujen käsittelystä työntekijän verotuksessa, tarkistettaisiin. Lähtökohtana on, että 68 §:n mukaista edullista verokohtelua sovelletaan 54 d §:ssä säädetty edellytykset täyttäviin vakuutusopimuksiin. Tämän vuoksi 68 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin 54 d §:n 2 momentin sijasta pykälän 2, 4, 5 ja 7 momentteihin.

131 a §. Erityinen alijäämähyvitys. Säännöstä tarkistettaisiin siten, että se soveltuu myös pitkäaikaissästämissopimuksen maksuihin.

Voimaantulosäännökset. Laki tulisi voimaan vuoden 2010 alusta. Sitä sovellettaisiin voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaisesti lähtökohtaisesti lain voimaantulon jälkeen maksettaviin vakuutusmaksuihin ja

eläkkeisiin. Eläkevakuutukseen liittyviä kuolemanvaravakuutuksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin vain uusiin, hallituksen esityksen antamispäivänä tai sen jälkeen otettuihin eläkevakuutuksiin liittyviin kuolemanvaravakuutuksiin. Muussa tapauksessa vakuutuskorvauksiin kohdistuisi kaksinkertainen verotus, kun vakuutuskorvaus olisi veronalaista tuloa mutta vakuutusmaksut eivät ole olleet verotuksessa vähennyskelpoisia.

Voimaantulosäännöksen 3 ja 4 momentteihin sisältyisi vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksiä koskevien säännösten siirtymäsäännökset. Hallituksen esityksen antamispäivänä tai sen jälkeen otettuihin eläkevakuutuksiin sovellettaisiin korotettua eläkeikää koskevaa vaatimusta jo ennen lain voimaantuloa vuoden 2009 aikana. Vanhoihin sopimuksiin sovellettaisiin uutta eläkeikää koskevaa vaatimusta seitsemän vuoden siirtymäajan päätyttyä. Muilta kuin eläkeikää koskevilta osin vanhoihin vakuutuksiin sovellettaisiin maksujen vähennyskelpoisuuden osalta lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Viimeistään 17 päivänä syyskuuta 2009 otetuissa vapaaehtoisissa yksilöllisissä eläkevakuutuksissa voitaisiin siten soveltaa alun perin sovittua eläkeikää vuoden 2016 loppuun ilman, että sillä olisi vaikutusta vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuteen.

Vakuutusäästö, joka on kertynyt ennen lain voimaantuloa tai kertyy vuoden 2016 loppuun mennessä maksetuista maksuista, voitaisiin siten maksaa sinä aikana, jona eläke on vakuutusopimuksessa sovittu maksettavaksi. Vuoden 2017 alusta lukien vähennyskelpoisuus edellyttäisi myös vanhojen sopimusten osalta, että tämän jälkeen kertyvistä vakuutusmaksuista eläkettä voidaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä työntekijän eläkelain mukaisen eläkeiän. Vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuus edellyttäisi kuitenkin, että sopimusehtoja on muutettu uuden säästön osalta siten, että ikäraja koskeva vaatimus täyttyy.

Voimaantulosäännöksen 5 momenttiin sisältyisi vanhojen vakuutusten perusteella maksettavaa eläkettä tai muuta suoritusta koskevat siirtymäsäännökset. Vanhoihin vakuutuksiin ei sovellettaisi 34 b §:n 1 momenttia, joka koskee seuraamuksia, joita so-

velletaan, jos eläke tai muu suoritus maksetaan säädettyjen edellytysten vastaisesti. Sen sijasta sovellettaisiin 34 a §:n 4 momenttiin sisältyviä säännöksiä. Eläke voitaisiin siten esimerkiksi maksaa tuloverolain 34 a §:n nykyisen 3 momenttiin sisältyvän vapaaehtoisen eläkevakuutuksen nykyisen määritelmän mukaisesti toistuvina erinä puolivuositain tai lyhyemmin väliajoin vakuutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän tai vähintään kahden vuoden ajan.

Mainittujen uusien säännösten mukaisten vaatimusten soveltamiseen vanhoihin sopimuksiin ei ole esityksen tavoitteiden kannalta samaa merkitystä kuin eläkeikää koskevalla vaatimuksella. Erityisesti eläkkeen maksuajan muuttaminen merkitsisi lisäksi verrattain voimakasta puuttumista vakuutuksenottajien oikeusasemaan.

Voimaantulosäännöksen 6 momentissa säädetäisiin työnantajan maksamien, työntekijälle ottamansa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksujen tuloksi lukemista koskevan 68 §:n 2 momentin soveltamisesta. Mainitun momentin nojalla maksua ei luettaisi työntekijän tuloksi edellyttäen, että siinä mainitut 54 d §:n säännökset, kuten vanhuuseläkeikää koskeva vaatimus, täyttyvät. Ehdotetun 5 momentin mukaan ennen esityksen antamispäivää otettuun vakuutukseen sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Vuonna 2004 toteutettuun uudistukseen liittyi voimaantulosäännös, jolla turvattiin vanhojen vakuutusten osalta se, että maksettava eläke verotetaan ansiotulona siltä osin kuin se on maksettu vuoden 2005 loppuun mennessä maksetuista vakuutusmaksuista ja sille kertyvästä tuotosta. Nyt ehdotettavat muutokset eivät vaikuta mainitun voimaantulosäännöksen soveltamiseen, vaan vanhojen, viimeistään 5 päivänä toukokuuta 2004 otettujen eläkevakuutusten perusteella maksettava eläke verotetaan mainitun voimaantulosäännöksen mukaisesti osaksi ansiotulona.

1.2 Laki rajoitetusti verovelvollisen tuloverottamisesta

13 §. Pykälä muutettaisiin siten, että pitkäaikaissäätämissopimuksen perusteella rajoitetusti verovelvolliselle maksettua suoritusta

käsiteltäisiin samalla tavoin kuin eläkevakuutuksen perusteella maksettua eläkettä. Selvyyden vuoksi säännöksessä mainittaisiin eläkkeen lisäksi muu eläkevakuutuksen perusteella maksettu suoritus. Siten tuloverolain 54 d §:ssä säädettyjen erityisten nostoperusteiden mukaisesti ennen eläkeikää maksettu määrä verotettaisiin samoin kuin itse eläke. Sama koskisi luonnollisesti tuloverolain 54 d §:n säännösten vastaisesti mahdollisesti maksettua määrää.

Viimeksi mainituissa tilanteissa nostettu määrä luettaisiin verovelvollisen pääomatu-loksi korotettuna.

1.3 Laki korkotulon lähdeverosta

4 §. *Veronalaisuutta koskevat poikkeukset.* Tuetun pitkäaikaissäätämisen peruseriaateisiin kuuluu säästöaikaisen tuoton verovapaus. Tämän toteuttamiseksi tilanteissa, joissa säästövaroja on pitkäaikaissäätämissopimuksen mukaisesti sijoitettu lähdeveron alaisiin talletuksiin ja joukkovelkakirjalainoihin, pykälään otettaisiin uudeksi 3 kohdaksi säännös näille talletuksille ja joukkovelkakirjalainoille maksetun koron verovapaudesta lähdeverotuksessa.

Mainitut korkotulot suoritettaisiin bruttomääräisenä palveluntarjoajalle, joka sijoittaisi varat säädettyihin sijoituskohteisiin. Sijoituskohteiden realisoinnista saadut varat palveluntarjoaja suorittaisi aikanaan säästäjälle.

1.4 Perintö- ja lahjaverolaki

7 a §. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan perintöveroa olisi aina suoritettava vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella saadun vakuutuskorvauksen koko määrästä eläkevakuutuksen säästösummaan saakka. Säästösumman ylittävään vakuutuskorvaukseen sovellettaisiin, mitä 2 momentissa säädetään. Eläkevakuutuksen säästösumman ylittävään osaan sovellettaisiin siten 2 momentissa säädettyjä verovapaita osia. Sitä, milloin kuolemanvaravakuutuksen on katsottava liittyvän eläkevakuutukseen, olisi arvioitava samoin kuin tuloverolain 36 §:ään lisättäväksi ehdotettua 2 momenttia sovellettaessa.

9 §. Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin vakuutetun tai varoihin oikeutetun kuoleman jälkeen maksetusta vakuutuskorvauksesta tai pitkäaikaissäätämissopimuksen säästövaroista johtuvan tuloveron vähentämisestä kuolinpesälle tai verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta.

1.5 Laki verotusmenettelystä

15 §. *Tulotietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös velvollisuudesta toimittaa Verohallinnolle tiedot verovelvollisen saamista pitkäaikaissopimukseen perustuvista tuloista. Pitkäaikaissopimuksen palveluntarjoajan olisi annettava Verohallinnolle vuosi-ilmoitus pitkäaikaissäätämissopimuksesta saaduista veronalaisista tulosta.

16 §. *Meno- ja vähennystietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus.* Pykälän 2 momenttia, jossa säädetään vakuutuslaitosten velvollisuudesta toimittaa Verohallinnolle tiedot maksetuista eläkevakuutusmaksuista ja niiden vähennyskelpoisuudesta, muutettaisiin siten, että vastaava tiedonantovelvollisuus koskisi myös pitkäaikaissäätämissopimuksen maksuja.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi apurahan saajien sosiaaliturvaa koskevan, vuoden 2009 alusta voimaan tulleen muutoksen vuoksi. Suomessa asuvan apurahansaajan, joka työskentelee Suomesta myönnetyn apurahan turvin, on vakuutettava itsensä maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 1 a §:n nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Apurahansaaja liitetään myös edellä mainitun lain mukaiseen ryhmähenkivakuutukseen.

Lisäksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 17 §:n mukaan apurahansaajan, joka on velvollinen ottamaan maatalousyrittäjän eläkelaiassa säädettyä vähimmäiseläketurvaa vastaavan vakuutuksen, on maksettava sanotun vakuutuksen ajalta vakuutusmaksu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaista työvahinkoturvaa varten. Apurahansaajat voivat ottaa myös maatalousyrittäjän tapaturmavakuutuslain

mukaisen vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen.

Maatilatalouden tuloverolain (543/1967) mukaan maatalouden tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita vähennyskelpoisia menoja ovat muun muassa verovelvollisen ja hänen perheenjäsenensä pakollisesta eläkevakuutuksesta suoritettavat maksut, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain perusteella suoritettavat maksut ja maatalousyrittäjien eläkelaiassa (467/1969) tarkoitetut ryhmähenkivakuutuksen maksut. Oikeuskäytännön mukaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisen vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksut ovat olleet maataloudenharjoittajan vähennyskelpoisia menoja (KHO 1990 B 522).

Verotusmenettelystä annetussa laissa tarkoitettua sivullisen tiedonantovelvollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että vakuutuslaitoksen ja ulkomaisen vakuutuslaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot maatalousyrittäjän eläkelaiassa tarkoitetun apurahansaajan maksamasta pakollisesta ryhmähenkivakuutusmaksusta. Verohallinnolle annetut tiedot kirjattaisiin luonnolliselle henkilölle ja kotimaiselle kuolinpesälle lähetettävään esitäytettyyn veroilmoitukseen.

17 §. *Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus.* Pykälään lisättäisiin uudeksi 13 momentiksi säännökset henkivakuutusyhtiön, talletuspankin, rahastoyhtiön ja sijoituspalveluyrityksen velvollisuudesta antaa muita tietoja kuin tulo- tai vähennystietoja eläkevakuutus- ja pitkäaikaissäätämissopimuksista. Tiedot vakuutus- ja säästämissopimuksen ehdoista, irtisanomisesta ja säästövarojen siirrosta olisi annettava siinäkin tapauksessa, että sopimuksen irtisanominen ja säästövarojen siirto ei realisoisi veronalaista tuloa, josta tieto olisi annettava 15 §:n nojalla. Tällaiset tiedot olisivat tarpeen verotuksen toimittamista ja verovalvontaa varten.

Pykälän 11 momentin nojalla Verohallinto antaisi päätöksessään tarkemmat määräykset annettavista tiedoista, tietojen antamisen ajankohdasta ja tavoista. Verohallinto voi myös rajoittaa tiedonantovelvollisuutta niihin

tilanteisiin, joissa tietojen saaminen on verovälvönnön kannalta tärkeää.

1.6 Ennakkoperintälaki

11 §. *Ennakkopidätyksen toimittaminen ja sen ajankohta.* Pykälän uudeksi 3 momentiksi otettaisiin säännös ennakkopidätyksen määrästä silloin, kun pitkäaikaissästämissopimuksen säästö sopimuksen irtisanomisen yhteydessä siirretään muulle kuin edellytykset täyttävälle palveluntarjoajalle tai vakuutusenantajalle tai kun uusi sopimus ei täytä sopimuksen sisällölle asetettuja edellytyksiä. On tärkeää, että ennakkopidätyksen toimitamisvelvollisuudella näissä tilanteissa varmistetaan verojen kertyminen.

Pykälän 1 momentin mukaan ennakkopidätys toimitetaan siten, että suorituksen maksaja vähentää ennakkopidätysprosentin mukaan lasketun määrän rahana maksettavasta määrästä suorituksen yhteydessä.

Ehdotetun uuden 3 momentin mukaan nyt puheena olevissa tilanteissa ennakkopidätys laskettaisiin kuitenkin tuloverolain 34 b §:n 7 momentin nojalla verovelvollisen tuloksi luettavien säästövarojen ja niille lasketun 50 prosentin korotuksen yhteismäärästä, eikä vain säästövarojen määrästä.

PS-lain nojalla palveluntarjoajan olisi realistisempaa ennakkopidätyksen toimittamiseen tarvittava määrä sijoitettuja varoja, jonka jälkeen palveluntarjoaja voisi maksaa ennakkopidätyksen rahana Verohallinnon tilille. Muissa tilanteissa PS-lain mukaan varoja ei irtisanomisen yhteydessä niitä uudelle palveluntarjoajalle tai vakuutusenantajalle siirrettäessä ole realistisempaa, mikä onkin säästäjän näkökulmasta perusteltua.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 2010. Yleinen lähtökohta on, että vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuutta koskevia tuloverolain säännöksiä ja eläkkeen verottamista koskevia säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen maksettuihin maksuihin ja eläkkeisiin.

Tuloverolain voimaantuloon liittyisi kuitenkin joukko siirtymäsäännöksiä. Uusia säännöksiä sovellettaisiin eläkeiän osalta jo

niihin eläkevakuutus sopimuksiin, jotka on otettu hallituksen esityksen antamispäivänä tai sen jälkeen. Vastaavaa menettelyä on haitallisten käyttäytymisvaikutusten välttämiseksi noudatettu aikaisemminkin eläkevakuutusten verotusta koskevien muutosten yhteydessä. Säännösten soveltaminen vasta lain voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin voisi johtaa uusien vakuutusten ottamiseen kuluvan vuoden jälkipuoliskolla nykyisten ikärajojen hyödyntämiseksi. Tämä vaarantaisi lakiehdotukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

3 Suhde perustuslakiin ja säättämisenjärjestys

Ehdotettuja vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutusten verotusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin ikärajan osalta myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin. Lailla olisi siten vaikutuksia olemassa oleviin sopimussuhteisiin, joiden pysyvyys perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan kuuluu perustuslain (731/1999) 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan piiriin.

Ikärajan korotukselle on painavat eläke- ja työvoimapolitiittiset perusteet. Tarkoitus on poistaa verotuksen kautta annettava tuki sellaiselta säästämiseltä, joka mahdollistaa ennen aikaisen eläkkeelle siirtymisen. Tavoitteena on osaltaan myöhentää eläkkeelle siirtymistä ja pidentää työssäoloaikaa kansantalouden ja eläkejärjestelmän rahoituksen kannalta väestön ikärakenteen epäsuotuisan kehityksen tasapainottamiseksi.

Ikärajan korotuksen vaikutukset vakuutusenantajan ja vakuutusyhtiön välisestä eläkevakuutus sopimuksesta johtuviin oikeuksiin tai velvollisuuksiin olisivat välilliset. Maksujen vähennyskelpoisuuden edellytysten muuttuminen ehdotetun seitsemän vuoden siirtymäajan päätyttyä vuoden 2017 alusta merkitsee sitä, että eläkesäästäjälle ei olisi taloudellisesti järkevää jatkaa säästämistä eläkevakuutus sopimuksella ennen työntekijän eläkelain mukaista eläkeikää maksettavaa vanhuuseläkettä varten, koska maksun vähennyskelpottomuudesta huolimatta aikanaan maksettava eläke olisi veronalaista tuloa. Vähennysoikeuden säilyttäminen edellyttää, että vakuutus sopimusta muutetaan siten, että

vuoden 2016 jälkeen maksettavista maksuista kertyvää eläkettä voitaisiin maksaa vanhuuseläkkeenä vasta, kun vakuutettu saavuttaa vanhuuseläkeiän. Tällä hetkellä mainittu eläkeikä on 63 vuotta, mutta riippuen tulevista eläkelainsäädäntöä koskevista ratkaisuista eläkeikä voi nousta, jolloin vuoden 2016 jälkeen maksettavista vakuutusmaksuista kertyvää eläkettä voidaan nostaa vasta nousseesta eläkeiästä lähtien.

Muutos ei ole taannehtiva sillä tavoin, että siinä puututtaisiin olemassa oleviin varallisuusarvoihin tai oikeuteen saada eläkettä sovitun mukaisesti jo kertyneestä eläkesäästöistä. Vuoden 2016 loppuun mennessä kertynyt eläkesäästö olisi nostettavissa ennen uudistusta voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Vanhoihin sopimukseen sovellettava siirtymäsäännös vastaa vuonna 2004 eläkevakuutusten verotuksen uudistamisen yhteydessä toteutettuun ikärajan korotukseen liittyntä siirtymäsäännöstä.

Hallituksen esitykseen HE 80/2004 sisältyvän lakiehdotuksen mukaan 62 vuoteen korotettua ikärajaa olisi sovellettu myös vanhoihin vakuutuksiin, kuitenkin siten, että vanhojen vakuutusten maksut olisi vielä verovuonna 2005 voitu vähentää ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Verovelvollinen olisi siten vielä vuoden 2005 ajan voinut säästää eläkesäästöä, josta olisi voitu maksaa eläkettä hänen täytettyään 55, 58 tai 60 vuotta, riippuen siitä, milloin vakuutus oli alun perin otettu.

Perustuslakivaliokunta totesi esityksestä antamassaan lausunnossa PeVL 21/2004 vp tulkintakäytäntönsä viitaten, että varallisuus oikeudellisten oikeustoimien pysyvyyden suojan taustalla on ajatus oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa. Perusteltujen odotusten suojaan kuuluu oikeus luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen niin, että tällaisia seikkoja ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimusosapuolten oikeusasemaa. Perusteltujen odotusten suojan merkityksen on katsottu korostuvan, kun kysymyksessä on lailla alun alkaen luotu erityisjärjestely.

Valiokunta katsoi, että vakuutusmaksujen vähennysoikeuden edellytyksenä olevaa eläkeikää on nimenomaan eläkevakuutus sopimuksen kohdalla pidettävä sellaisena sopimuksen tekemiseen vaikuttavana olennaisena seikkana, jota koskeva sääntely on merkityksellistä omaisuuden suojan näkökulmasta.

Valiokunta katsoi, että sääntelyllä on siinä perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet, mutta piti siirtymäjärjestelyjä sääntelyn oikeasuhteisuuden kannalta pulmallisena. Valiokunta piti mahdollisena, että säästäjän on sääntelyn seurauksena lykättävä vapaaehtoiselle eläkkeelle jäämistään. Ehdotuksen haitallisina pidettävien vaikutusten katsottiin kohdistuvan etenkin niihin lähellä sopimuksen mukaista eläkeikää oleviin henkilöihin, joiden vakuutussäästö on kertynyt pitkän ajan kuluessa maksettavista pienistä vakuutusmaksuista. Eläkkeen maksuajankohdan siirtyminen sovittua myöhemmäksi voi valiokunnan mukaan näissä tapauksissa muodostua vakuutussäästäjän kannalta kohtuuttomaksi.

Valiokunta piti esittämänsä kokonaisarvion perusteella valtiosääntöoikeudellisista syistä välttämättömänä, että eläkeiän korottamisesta johtuvia vaikutuksia lähellä sopimuksen mukaista eläkeikää oleviin säästäjiin pehmenetään pidentämällä ehdotettua yhden vuoden siirtymäaikaa merkittävästi, esimerkiksi viiten vuoteen.

Valtiovarainvaliokunta ehdotti mietinnössään VaVM 9/2004 vp lakiehdotusta muutettavaksi perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta siten, että kaikkiin vanhoihin sopimukseen sovellettaisiin ikärajan osalta viiden vuoden siirtymäaikaa lakiehdotuksen mukaisen yhden vuoden siirtymäajan sijasta. Valiokunta totesi, että siirtymäaika kohdistuu keskeisesti siihen kohdejoukkoon, joka tuolloin oli lähellä sopimuksen mukaista eläkeikää.

Vuoden 2004 uudistuksen yhteydessä säästäjille turvattiin siten mahdollisuus säästää lain voimaantumisen jälkeen vielä viiden vuoden ajan sellaista eläkettä varten, joka voitaisiin maksaa sopimuksen mukaisesta alkupe- räisestä eläkeiästä eli 55, 58 tai 60 vuodesta alkaen.

Siirtymäajan tarvetta ja mitoitusta arvioitiin erityisesti pitkään säästäneiden, lähellä eläke-

ikää olevien näkökulmasta. Pisimpään säästäneitä ovat ne, joiden eläkeikä alkuperäisen sopimuksen mukaan oli 55 vuotta, eli jotka olivat ottaneet vakuutuksen ennen 1 päivää tammikuuta 1993. Tuolloin eläkevakuutusten verotusta koskeviin säännöksiin otettiin ensimmäisen kerran vähimmäiseläkeikää koskeva vaatimus. Ennen mainittua ajankohtaa tiettyä eläkeikää ei ollut edellytetty, mutta henkivakuutusyhtiöt olivat noudattaneet yleisesti 55 vuoden vähimmäisikärajaa.

Myöhemmin otettujen vakuutusten osalta vähimmäiseläkeikä oli ollut 58 vuotta, jos vakuutus oli otettu 1 päivänä tammikuuta 1993 tai sen jälkeen, ja 60 vuotta, jos vakuutus oli otettu 23 päivänä kesäkuuta 1999 tai sen jälkeen.

Siirtymäaika 2004 uudistuksessa mitoitettiin siis siten, että vanhimpien sopimusten osalta pidettiin hyväksyttävänä viiden vuoden siirtymäaikaa, jonka aikana säästäjä voisi täydentää ikävuosina 55—62, eli seitsemän vuoden aikana, maksettavaa eläkettään. Tähän nähden on nyt ehdotettua seitsemän vuoden siirtymäaikaa pidettävä riittävänä.

Siirtymäaikaa on myös pidettävä riittävänä mahdollista työntekijän eläkelain mukaisen vanhuuseläkeiän nousuun varautumista silmällä pitäen. Jos eläkeikä lähivuosina nousisi esimerkiksi julkisuudessa esillä olleella kahdella vuodella, eläkesäästäjällä olisi mahdollisuus ehdotetun seitsemän vuoden siirtymäajan kuluessa tapahtuvalla säästämällä karsuttaa ikävuosina 62—65, eli kolmen vuoden aikana, maksettavaa vapaaehtoista eläkettään. Mitä tulee mahdollisesti kauempana tulevaisuudessa tapahtuviin vanhuuseläkeiän korotuksiin ja sen vaikutukseen eläkesäästäjälle rahoittaa ennenaikaiselle eläkkeelle jäämistään, asia ei koske nyt lähellä eläkeikää olevia henkilöitä, joiden kohdalla kohtuuskohdat perustuslakivaliokunnan linjausten mukaan edellyttivät siirtymäaikaa.

Hallitus katso edellä todettuun viitaten, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 10 §:n 10 kohta, 34 a, 36 ja 54 d §, 58 §:n 4 momentti, 60 §:n 3 momentti, 68 §:n 2 momentti ja 131 a §, sellaisina kuin niistä ovat 34 a ja 54 d §, 58 §:n 4 momentti, 60 §:n 3 momentti, 68 §:n 2 momentti ja 131 a § laissa 772/2004, sekä
lisätään 10 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1549/1995, 716/2004 ja 1223/2006, uusi 11 ja 12 kohta, lakiin uusi 34 b § sekä 36 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

10 §

Suomesta saatu tulo

Suomesta saatua tuloa on muun ohessa:

10) täällä olevan kiinteistön tahi suomalaisen asunto-osakeyhtiön tai muun osakeyhtiön tai osuuskunnan, jonka kokonaisvaroista enemmän kuin 50 prosenttia muodostuu yhdestä tai useammasta täällä olevasta kiinteistöstä, osakkeiden tai osuuksien luovutuksesta saatu voitto;

11) pitkäaikaissästämissopimukseen perustuva suoritus;

12) eläketulo tai muu suoritus, joka on saatu toisesta valtiosta otetun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen perusteella, siltä osin kuin vakuutuksen maksuja on vähennetty Suomen verotuksessa.

34 a §

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvat suoritukset

Veronalaista pääomatuloa on luonnollisen henkilön ottamaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutussuoritus sekä takaisinoston perusteella saatu määrä samoin kuin 54 d §:ssä tarkoitettuun sidotusta pitkäaikaissästämisestä annetussa laissa (/2009) tarkoitettuun sopimukseen (*pitkäaikaissästämissopimus*) perustuva suoritus.

Eläke tai suoritus luetaan saajan pääomatuloksi 20 prosentilla korotettuna, jos:

1) eläkkeen tai suorituksen saajana on muu kuin vakuutettu tai säästäjä taikka heidän puolisonsa; tai

2) perhe-eläkkeen saajana on muu kuin vakuutettuun 34 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa suhteessa oleva.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua korotusta ei kuitenkaan määrätä siltä osin kuin osoitetaan, että maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa.

Kertamaksullinen eläke on veronalaista ansiotuloa siten kuin 81 §:ssä säädetään.

Vapaaehtoisena eläkevakuutuksena pidetään sellaista vanhuuseläkevakuutusta ja perhe-eläkevakuutusta sekä tällaiseen vakuutukseen liittyvää työkyvyttömyyseläkevakuutusta ja työttömyyseläkevakuutusta, johon perustuva eläke on tarkoitettu maksettavaksi toistuvina erinä vuosittain tai lyhyemmin väliajoin vakuutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän tai vähintään kahden vuoden ajan.

Pitkäaikaissästämissopimuksen mukaisesti sijoitetuille varoille kertyneiden osinkotulojen, korkotulojen, luovutusvoittojen ja muiden tulojen yhteismäärä vähennettynä sijoitettuihin varoihin kohdistuvilla kuluilla, luovutustappioilla ja muilla tappioilla katsotaan 1 momentissa tarkoitettuna tulona sen verovuoden tuloksi, jona sopimukseen perustuva suoritus on saatu.

Säästäjän tai muun varoihin oikeutetun kuoltua säästövarat luetaan kuolinpesän tai

testamentinsaajan veronalaiseksi pääomatuloksi kuolinpäivän mukaisesta arvosta.

34 b §

Eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuvan suorituksen verotusta koskevia erityisiä säännöksiä

Jos vakuutukseen perustuva eläke tai pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuva suoritus maksetaan lyhyemmässä ajassa kuin 10 vuodessa tai jos eläke tai suoritus maksetaan 54 d §:n 2 momentin vastaisesti, maksettu määrä luetaan pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Korotusta ei kuitenkaan määrätä siltä osin kuin verovelvollinen osoittaa, että maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa.

Jos työntekijän eläkelain mukainen vanhuuseläkeikä nousee sen jälkeen, kun eläkettä tai muuta suoritusta on alettu maksaa, eläke tai suoritus voidaan 54 d §:n 2 momentin 1 kohdasta poiketen maksaa niin kuin eläkeikä ei olisi noussut.

Jos oikeus eläkkeeseen, suoritukseen tai säästövaroihin luovutetaan tai pantataan 54 d §:n 4 momentin 2 kohdan vastaisesti, lainana, luovutushintana tai muutoin saatu määrä luetaan vakuutetun, säästäjän tai varoihin oikeutetun pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Eläkettä tai suoritusta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta.

Verovelvollisen katsotaan saaneen eläkkeen tai suorituksen myös, jos säästövarat ulosmittauksen yhteydessä tai muutoin käytetään hänen hyväkseen.

Eläkettä tai suoritusta ei katsota saaduksi, jos vakuutuksenottaja tai säästäjä irtisanoo sopimuksen ja tekee uuden 54 d §:ssä säädettyt edellytykset täyttävän sopimuksen 54 d §:n 9 momentissa tarkoitetun vakuutuksenantajan tai palveluntarjoajan kanssa. Edellytyksenä on, että kertyneet säästövarat siirretään suoraan uuden sopimuksen osapuolena olevalle edellä tarkoitetulle palveluntarjoajalle tai vakuutuksenantajalle.

Säästövarat katsotaan siirretyksi 5 momentissa tarkoitetulla tavalla suoraan uudelle

palveluntarjoajalle tai vakuutuksenantajalle myös silloin, kun säästövaroista on siirron yhteydessä toimitettu ennakonpidätys, jos Verohallinto, sen jälkeen kun verovelvollinen on esittänyt selvityksen siitä, että säästövaroja ei tule 6 momentin mukaisesti lukea veronalaiseksi tuloksi, palauttaa pidätetyn määrän uudelle palveluntarjoajalle tai vakuutuksenantajalle.

Jos säästövarat siirretään muulle kuin 5 momentissa tarkoitettulle vakuutuksenantajalle tai palveluntarjoajalle tai uusi sopimus ei täytä 54 d §:ssä säädettyjä edellytyksiä, säästövarojen siirtohetken arvo luetaan vakuutuksenottajan tai säästäjän pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Eläkettä tai etuutta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta.

Mitä 7 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti, jos säästövarat siirretään Euroopan talousalueen toisessa jäsenvaltiossa olevaan vakuutuslaitokseen, ja on ilmeistä, että toimenpiteeseen on ryhdytty eläkkeestä suoritettavasta verosta välttämiseksi. Sama koskee säästövarojen siirtämistä toisessa jäsenvaltiossa olevalta vakuutuslaitokselta kolmannessa jäsenvaltiossa asuvaan vakuutuslaitokseen.

36 §

Verovapaat vakuutuskorvaukset

Veronalaista tuloa ei ole:

1) vakuutussuoritus, joka maksetaan vakuutetun kuoleman johdosta kertakorvauksena häneen 34 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa suhteessa olevalle, jollei sitä ole saatu veronalaisen tulon sijaan;

2) esinevahingon tai muun siihen rinnastettavan vahingon johdosta saatu vakuutuskorvaus, jollei sitä ole saatu veronalaisen tulon sijaan.

Edellä 34 a §:ssä tarkoitettuun eläkevakuutukseen liittyvään kuolemanvaravakuutukseen perustuva vakuutuskorvaus on kuitenkin edunsaajan tai, jos edunsaajaa ei ole määrätty, kuolinpesän veronalaista pääomatuloa eläkevakuutuksen säästömäärään asti.

54 d §

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksut

Verovelvollisella on oikeus vähentää 34 a §:ssä tarkoitettun oman eläkevakuutuksensa ja pitkäaikaissäätämissopimuksensa maksuja yhteensä 5 000 euroa vuodessa. Vähennyskelpoinen enimmäismäärä on kuitenkin 2 500 euroa, jos verovelvollisen työnantaja on verovuonna maksanut verovelvolliselle ottamansa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja. Maksuja voidaan vähentää aikaisintaan siltä verovuodelta, jonka aikana vakuutettu tai varoihin oikeutettu täyttää 18 vuotta, ja viimeistään siltä vuodelta, jonka aikana eläkettä tai muuta suoritusta on alettu maksaa. Vähennysoikeus koskee vakuutusta, jonka on ottanut verovelvollinen tai hänen puolisonsa ja jossa verovelvollinen on vakuutettuna, sekä pitkäaikaissäätämissopimusta, jonka on tehnyt verovelvollinen tai hänen puolisonsa ja jossa verovelvollinen on sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annettussa laissa tarkoitettu varoihin oikeutettu.

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että sopimuksen mukaan:

1) vanhuuseläkettä aletaan maksaa vakuutetulle tai pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuvia suorituksia varoihin oikeutetulle aikaisintaan hänen saavutettuaan työntekijän eläkelain (395/2006) mukaiseen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän;

2) vakuutusta ei voida takaisinostaa eikä säästö määrää nostaa 1 kohdassa mainittua ajankohtaa aiemmin muilla vakuutetun tai pitkäaikaissäätämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin näiden vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

Kertamaksullisen eläkevakuutuksen maksut eivät ole vähennyskelpoisia.

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että sopimuksen mukaan:

1) eläke tai muu suoritus maksetaan muissa kuin 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa toistuvina erinä vuosittain tai lyhyemmin määräajoin varoihin oikeutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän aikana tai

vähintään 10 vuoden aikana siten, että kunkin vuonna suoritetaan enintään se osa jäljellä olevasta säästö määrästä, joka saadaan jakamalla jäljellä oleva säästö määrä jäljellä olevien maksuvuosien lukumäärällä; kalenterivuoden aikana eläkettä tai muuta suoritusta voidaan kuitenkin jäljellä olevasta säästö määrästä riippumatta maksaa aina 2 000 euroon asti;

2) sopimukseen perustuvaa oikeutta ei saa luovuttaa eikä pantata.

Jos eläkettä tai muuta suoritusta aletaan maksaa myöhemmin kuin verovelvollisen saavutettua työntekijän eläkelain mukaisen vanhuuseläkeiän, 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettua 10 vuoden aikaa lyhennetään kahdella vuodella jokaista sellaista täyttä ikä vuotta kohden, jolla verovelvollisen ikä ylittää eläkeiän silloin, kun eläkkeen tai suorituksen maksuja aletaan maksaa, kuitenkin enintään neljällä vuodella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin maksuihin voi sisältyä myös eläkevakuutukseen liittyvään kuolemanvaravakuutukseen kohdistuvia maksuja siltä osin kuin kuolemanvarakorvaus ei ylitä eläkevakuutuksen säästöä.

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että vakuutuslaitos, talletuspankki, rahastoyhtiö tai sijoituspalveluyritys on 1 momentissa tarkoitettussa sopimuksessa sitoutunut antamaan Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset Verohallinnon määräämät tiedot Verohallinnon määräämällä tavalla.

Mitä 1 momentissa säädetään työnantajan ottamasta vakuutuksesta, sovelletaan vastavasti vakuutukseen, jonka avoin yhtiö on ottanut yhtiömiehelleen, kommandiittiyhtiö vastuunalaiselle yhtiömiehelleen ja osakeyhtiö sellaiselle osakkaalleen, jota ei työntekijän eläkelain 7 §:n mukaan pidetä mainittua lakia sovellettaessa työsuhteessa olevana.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut ovat vähennyskelpoisia vain, jos vakuutus on otettu Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta. Pitkäaikaissäätämissopimuksen maksut ovat vähennyskelpoisia vain, jos sopimus on tehty Suomessa asuvan tai täällä kiinteästä toimipaikasta toimivan palveluntarjoajan kanssa. Lukuun ottamatta henkilöä, joka on ollut Suomessa yleisesti verovelvollinen Suomeen

muuttamista edeltäneiden viiden vuoden aikana, ulkomailta Suomeen muuttaneen henkilön maksamat vakuutuksen maksut ovat kuitenkin 1—8 momentin mukaisesti vähennyskelpoisia hänen verotuksessaan muuttovuodelta ja kolmelta sitä seuraavalta vuodelta, jos maksut perustuvat vakuutukseen, joka on otettu vähintään yhtä vuotta ennen henkilön Suomeen muuttamista.

58 §

Korkomenot

Verovelvollisella ei ole myöskään oikeutta vähentää korkoa, joka kohdistuu:

1) korkotulon lähdeverosta annetussa laissa tarkoitettuun korkotuloon tai mainitun lain mukaisen joukkovelkakirjan luovutuksen yhteydessä saatuun jälkimarkkinahyvitykseen;

2) vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissäästämissopimukseen.

60 §

Alijäämä ja pääomatulolajin tappio

Edellä 54 d §:ssä tarkoitettujen maksujen vähennetään pääomatuloista 1 momentissa tarkoitettujen vähennysten jälkeen. Jos vähennysten yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisen pääomatulojen yhteismäärä, verovelvollisella on oikeus tehdä verosta 131 a ja 132—134 §:ssä tarkoitettu erityinen alijäämähyvitys. Maksujen perusteella ei vahvisteta pääomatulolajin tappiota.

68 §

Työnantajan maksamat vakuutusmaksut

Työnantajan maksamat työntekijälleen otettavan 54 d §:n 2, 4, 5 ja 7 momenteissa säädetty edellytykset täyttävän vapaaehtoisen

yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut katsotaan vakuutetun veronalaiseksi ansiotuloksi kuitenkin vain siltä osin kuin niiden yhteismäärä verovuonna ylittää 8 500 euroa.

131 a §

Erityinen alijäämähyvitys

Jos luonnollisen henkilön 60 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vähennysten ja 54 d §:n nojalla vähennyskelpoisten maksujen yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisen pääomatulojen yhteismäärä, pääomatulojen tuloveroprosentin mukainen osuus yli menevästä osasta, kuitenkin enintään pääomatulojen tuloveroprosentin mukainen osuus mainituista maksuista, vähennetään ansiotulon verosta (*erityinen alijäämähyvitys*).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan lain voimaantulopäivänä ja sen jälkeen maksettaviin eläkevakuutuksen maksuihin ja eläkkeisiin sekä muihin eläkevakuutuksen perusteella maksettuihin suorituksiin jäljempänä säädetyin poikkeuksin. Kuolemanvaravakuutusta koskevia säännöksiä sovelletaan vakuutuksiin, jotka liittyvät 18 päivänä syyskuuta 2009 ja sen jälkeen otettuun eläkevakuutukseen.

Eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytykseksi 54 d §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä ikärajaa sovelletaan 18 päivänä syyskuuta 2009 ja sen jälkeen otettaviin vakuutuksiin verovuodesta 2009 alkaen.

Viimeistään 17 päivänä syyskuuta 2009 otettuihin vakuutuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista ikärajaa verovuosina 2010—2016. Maksujen vähennyskelpoisuuden sovelletaan muilta osin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Viimeistään 17 päivänä syyskuuta 2009 otettujen vakuutuksen perusteella maksettuihin eläkkeeseen ja muuhun suoritukseen sovelletaan 34 b §:n 1 momentin sijasta tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 34 a §:n 4 momenttia.

Tämän lain 68 §:n 2 momenttia sovelletaan 18 päivänä syyskuuta 2009 ja sen jälkeen otettaviin vakuutuksiin. Viimeistään 17 päivänä syyskuuta 2009 otettuihin työnantajan _____ työntekijälle ottamaan vakuutukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki**rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta 11 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (627/1978) 13 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 814/2008, seuraavasti:

13 §

Verotusmenettelystä annetun lain mukaisessa järjestyksessä verotetaan:

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

2) eläke ja muu vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen perusteella maksettu suoritus;

3.

Laki**korkotulon lähdeverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkotulon lähdeverosta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1341/1990) 4 §:n 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1393/1991, ja
lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1393/1991 ja laissa 1550/1992, uusi 3 kohta seuraavasti:

4 §

Veronalaisuutta koskevat poikkeukset

Korkotulon lähdeveroa ei ole suoritettava:

2) koroksi katsottavasta tuotosta tai muusta hyvityksestä, joka suoritetaan talletuksen siirron tai joukkovelkakirjan luovutuksen yhteydessä;

3) sellaiselle talletukselle ja joukkovelkakirjalainalle maksetusta korosta, johon säästäjän varat on tuloverolain 54 d §:ssä tarkoitettuna pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaisesti sijoitettu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

4.

Laki**perintö- ja lahjaverolain 7 a ja 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 12 päivänä heinäkuuta 1940 annetun perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 7 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1392/1995 ja 909/2001, uusi 3 momentti ja 9 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1392/1995 ja laeissa 520/1959, 463/1984 ja 1144/2005, uusi 5 momentti seuraavasti:

7 a §

Sen estämättä, mitä edellä 1 ja 2 momentissa säädetään, perintöveroa on suoritettava vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella saadun vakuutuskorvauksen koko määrästä eläkevakuutuksen säästösummaan saakka. Säästösumman ylittävään vakuutuskorvaukseen sovelletaan, mitä 2 momentissa säädetään.

9 §

Kuolinpesälle tai verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta vähennetään tuloverolain 36 §:n 2 momentin tai 34 a §:n 6 momentin nojalla tuloksi luetusta vakuutuskorvauksesta tai pitkäaikaissäästämissopimuksen säästövaroista menevä vero.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan vakuutuskorvauksiin, jotka on saatu lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen tapahtuneen kuolemantapauksen johdosta.

5.

Laki**verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotusmenettelystä 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1558/1995) 15 §:n 1 momentti ja 16 §:n 2 momentti,
 sellaisena kuin niistä on 15 §:n 1 momentti laissa 565/2004, sekä
lisätään 17 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 565/2004, 775/2004, 1224/2006 ja 1142/2007, uusi 13 momentti seuraavasti:

15 §

Tulotietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Jokaisen on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot maksamistaan tai välittämistään rahanarvoisista suorituksista, niiden oikaisuista, saajista ja suoritusten perusteista. Rahanarvoisella suorituksella tarkoitetaan muun muassa palkkaa, luontoisetua ja palkkiota sekä työstä, tehtävästä tai palveluksesta maksettua korvausta sekä palkintoa, apurahaa, stipendiä, tunnustuspalkintoa, opintotukea, kustannusten korvausta, eläkettä, pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvaa suoritusta ja veronalaisista tuloa, sosiaalietuutta, osinkoa, osakaslainaa, rahasto-osuuden tuottoa, korkoa, vuokraa ja vakuutuskorvausta sekä tekijönoikeudesta, patentista, kaivosoikeudesta tai muusta sen kaltaisesta oikeudesta maksettua korvausta. Tiedot on toimitettava Verohallinnolle, vaikka suoritus olisi maksettu ennakonpidätystä toimittamatta taikka suoritus olisi maksettu tai välitetty rajoitetusti verovelvolliselle taikka kyseinen tulo olisi saajalleen verosta vapaa.

16 §

Meno- ja vähennystietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Vakuutuslaitoksen, eläkesäätiön ja muun eläkelaitoksen, ulkomaisen vakuutus- tai eläkelaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän sekä talletuspankin, rahastoyhtiön ja sijoituspalveluyrityksen on toimitettava Verohallinnolle tiedot verovelvollisen maksamista eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuista sekä selvitys maksujen vähennyskelpoisuudesta. Lisäksi vakuutuslaitoksen ja ulkomaisen vakuutuslaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 1 a §:ssä tarkoitettujen apurahansaajan maksamasta pakollisesta ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) mukaisesta tapaturmavakuutusmaksusta. Vastaava selvitys on annettava myös verovelvolliselle.

17 §

Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Henkivakuutusyhtiön, ulkomaisen vakuutus- tai eläkelaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän sekä talletuspankin, rahastoyhtiön ja sijoituspalveluyrityksen on toimitettava Verohallinnolle tiedot vapaaehtoisesta yksilöllisestä eläkevakuutuksesta ja pit-

käaikaissäästämissopimuksen ehdoista, irtisanomisesta ja säästövarojen siirrosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan 16 §:ssä tarkoitetun apurahansaajan pakollista ryhmähenkivakuutusmaksua sekä tapaturmavakuutusmaksua koskeviin tietoihin ensimmäisen kerran vuodelta 2010 toimitettavassa verotuksessa.

6.

Laki**ennakkoperintälain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun ennakkoperintälain (1118/1996) 11 §:ään uusi
3 momentti seuraavasti:

11 §

*Ennakonpidätyksen toimittaminen ja sen
ajankohta*

tin nojalla luettava vakuutetun veronalaiseksi
tuloksi korotettuna, ennakonpidätyksen mää-
rä lasketaan 1 momentista poiketen tuloksi
luettavan määrän koko arvosta.

Jos pitkäaikaissästämissopimuksen sääs-
töpääoma on tuloverolain 34 b §:n 7 momen-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Jyrki Katainen*

1.

Laki**tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 10 §:n 10 kohta, 34 a, 36 ja 54 d §, 58 §:n 4 momentti, 60 §:n 3 momentti, 68 §:n 2 momentti ja 131 a §, sellaisina kuin niistä ovat 34 a ja 54 d §, 58 §:n 4 momentti, 60 §:n 3 momentti, 68 §:n 2 momentti ja 131 a § laissa 772/2004, sekä
lisätään 10 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1549/1995, 716/2004 ja 1223/2006, uusi 11 ja 12 kohta, lakiin uusi 34 b § sekä 36 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

10 §

10 §

*Suomesta saatu tulo**Suomesta saatu tulo*

Suomesta saatua tuloa on muun ohessa:

Suomesta saatua tuloa on muun ohessa:

10) täällä olevan kiinteistön tai suomalaisen asunto-osakeyhtiön tai muun osakeyhtiön tai osuuskunnan, jonka kokonaisvaroista enemmän kuin 50 prosenttia muodostuu yhdestä tai useammasta täällä olevasta kiinteistöstä, osakkeiden tai osuuksien luovutuksesta saatu voitto.

10) täällä olevan kiinteistön tai suomalaisen asunto-osakeyhtiön tai muun osakeyhtiön tai osuuskunnan, jonka kokonaisvaroista enemmän kuin 50 prosenttia muodostuu yhdestä tai useammasta täällä olevasta kiinteistöstä, osakkeiden tai osuuksien luovutuksesta saatu voitto;

11) *pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuva suoritus;*

12) *eläketulo tai muu suoritus, joka on saatu toisesta valtiosta otetun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen perusteella, siltä osin kuin vakuutuksen maksuja on vähennetty Suomen verotuksessa.*

34 a §

34 a §

Luonnollisen henkilön ottamaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvat eläkkeet ja muut vakuutusasuoritukset

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuvat suoritukset

Veronalaista pääomatuloa on verovelvollisen tai tämän puolison ottamaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutusasuoritus. Pääomatuloa on myös tällaiseen vakuutukseen perus-

Veronalaista pääomatuloa on *luonnollisen henkilön* ottamaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutusasuoritus *sekä takaisinoston perusteella saatu määrä samoin kuin 54 d §:ssä*

tuva perhe-eläke, jos eläkkeen saajana on vakuutetun rintaperillinen, puoliso tai tämän rintaperillinen.

Kertamaksullinen eläke on veronalaista ansiotuloa siten kuin 81 §:ssä säädetään.

Vapaaehtoisena eläkevakuutuksena pidetään sellaista vanhuuseläkevakuutusta ja perhe-eläkevakuutusta sekä tällaiseen vakuutukseen liittyvää työkyvyttömyyseläkevakuutusta ja työttömyyseläkevakuutusta, johon perustuva eläke on tarkoitettu maksettavaksi toistuvina erinä *puolivuosittain* tai lyhyemmin väliajoin vakuutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän tai vähintään kahden vuoden ajan.

Jos vakuutukseen perustuva eläke maksetaan 3 momentista poiketen lyhyempänä kuin kahden vuoden aikana tai jos eläke tai muu suoritus maksetaan 54 d §:n 2 momentin vastaisesti, maksettu määrä luetaan pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Korotusta ei kuitenkaan määrätä siltä osin kuin verovelvollinen osoittaa, että vakuutuksen maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa.

tarkoitettuun sidotusta pitkäaikaissästämisestä annetussa laissa (/2009) tarkoitettuun sopimukseen (**pitkäaikaissästämissopimus**) perustuva suoritus.

Eläke tai suoritus luetaan saajan pääomatuloksi 20 prosentilla korotettuna, jos:

1) eläkkeen tai suorituksen saajana on muu kuin vakuutettu tai säästäjä taikka heidän puolisonsa; tai

2) perhe-eläkkeen saajana on muu kuin vakuutettuun 34 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa suhteessa oleva.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua korotusta ei kuitenkaan määrätä siltä osin kuin osoitetaan, että maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa.

Kertamaksullinen eläke on veronalaista ansiotuloa siten kuin 81 §:ssä säädetään.

Vapaaehtoisena eläkevakuutuksena pidetään sellaista vanhuuseläkevakuutusta ja perhe-eläkevakuutusta sekä tällaiseen vakuutukseen liittyvää työkyvyttömyyseläkevakuutusta ja työttömyyseläkevakuutusta, johon perustuva eläke on tarkoitettu maksettavaksi toistuvina erinä vuosittain tai lyhyemmin väliajoin vakuutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän tai vähintään kahden vuoden ajan.

Pitkäaikaissästämissopimuksen mukaisesti sijoitetuille varoille kertyneiden osinkotulojen, korkotulojen, luovutusvoittojen ja muiden tulojen yhteismäärä vähennettynä sijoitettuihin varoihin kohdistuvilla kuluilla, luovutustappioilla ja muilla tappioilla katsotaan 1 momentissa tarkoitettuna tulona sen verovuoden tuloksi, jona sopimukseen perustuva suoritus on saatu.

Säästäjän tai muun varoihin oikeutetun kuoltua säästövarat luetaan kuolinpesän tai testamentinsaajan veronalaiseksi pääomatuloksi kuolinpäivän mukaisesta arvosta.

34 b §

Eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvan suorituksen verotusta koskevia erityisiä säännöksiä

Jos vakuutukseen perustuva eläke tai pitkäaikaissästämissopimukseen perustuva suoritus maksetaan lyhyemmässä ajassa kuin

10 vuodessa tai jos eläke tai suoritus maksetaan 54 d §:n 2 momentin vastaisesti, maksettu määrä luetaan pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Korotusta ei kuitenkaan määrätä siltä osin kuin verovelvollinen osoittaa, että maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa.

Jos työntekijän eläkelain mukainen vanhuuseläkeikä nousee sen jälkeen, kun eläkettä tai muuta suoritusta on alettu maksaa, eläke tai suoritus voidaan 54 d §:n 2 momentin 1 kohdasta poiketen maksaa niin kuin eläkeikä ei olisi noussut.

Jos oikeus eläkkeeseen, suoritukseen tai säästövaroihin luovutetaan tai pantataan 54 d §:n 4 momentin 2 kohdan vastaisesti, lainana, luovutushintana tai muutoin saatu määrä luetaan vakuutetun, säästäjän tai varoihin oikeutetun pääomatuloksi 50 prosentin korotettuna. Eläkettä tai suoritusta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta.

Verovelvollisen katsotaan saaneen eläkkeen tai suorituksen myös, jos säästövarat ulosmittauksen yhteydessä tai muutoin käytetään hänen hyväkseen.

Eläkettä tai suoritusta ei katsota saaduksi, jos vakuutuksenottaja tai säästäjä irtisanoo sopimuksen ja tekee uuden 54 d §:ssä säädetty edellytykset täyttävän sopimuksen 54 d §:n 9 momentissa tarkoitetun vakuutuksenantajan tai palveluntarjoajan kanssa. Edellytyksenä on, että kertyneet säästövarat siirretään suoraan uuden sopimuksen osapuolena olevalle edellä tarkoitettulle palveluntarjoajalle tai vakuutuksenantajalle.

Säästövarat katsotaan siirretyksi 5 momentissa tarkoitetulla tavalla suoraan uudelle palveluntarjoajalle tai vakuutuksenantajalle myös silloin, kun säästövaroista on siirron yhteydessä toimitettu ennakonpidätys, jos Verohallinto, sen jälkeen kun verovelvollinen on esittänyt selvityksen siitä, että säästövaroja ei tule 6 momentin mukaisesti lukea veronalaiseksi tuloksi, palauttaa pidätetyn määrän uudelle palveluntarjoajalle tai vakuutuksenantajalle.

Jos säästövarat siirretään muulle kuin 5 momentissa tarkoitettulle vakuutuksenantajalle tai palveluntarjoajalle tai uusi sopimus ei täytä 54 d §:ssä säädettyjä edellytyksiä,

säästövarojen siirtohetken arvo luetaan vakuutuksenottajan tai säästäjän pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Eläkettä tai etuutta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta.

Mitä 7 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti, jos säästövarat siirretään Euroopan talousalueen toisessa jäsenvaltiossa olevaan vakuutuslaitokseen, ja on ilmeistä, että toimenpiteeseen on ryhdytty eläkkeestä suoritettavasta verosta välttämiseksi. Sama koskee säästövarojen siirtämistä toisessa jäsenvaltiossa olevalta vakuutuslaitokselta kolmannessa jäsenvaltiossa asuvaan vakuutuslaitokseen.

36 §

Verovapaat vakuutuskorvaukset

Veronalaista tuloa ei ole:

1) vakuutussuoritus, joka maksetaan vakuutetun kuoleman johdosta kertakorvauksena hänen puolisolleen, hänen suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevalle perilliselleen, ottolapselleen, kasvattilapselleen, puolisonsa lapselle tai hänen kuolinpesälleen, jollei sitä ole saatu veronalaisen tulon sijaan;

2) esinevahingon tai muun siihen rinnastettavan vahingon johdosta saatu vakuutuskorvaus, jollei sitä ole saatu veronalaisen tulon sijaan.

36 §

Verovapaat vakuutuskorvaukset

Veronalaista tuloa ei ole:

1) vakuutussuoritus, joka maksetaan vakuutetun kuoleman johdosta kertakorvauksena häneen 34 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa suhteessa olevalle, jollei sitä ole saatu veronalaisen tulon sijaan;

2) esinevahingon tai muun siihen rinnastettavan vahingon johdosta saatu vakuutuskorvaus, jollei sitä ole saatu veronalaisen tulon sijaan.

Edellä 34 a §:ssä tarkoitettuun eläkevakuutukseen liittyvään kuolemanvaravakuutukseen perustuva vakuutuskorvaus on kuitenkin edunsaajan tai, jos edunsaajaa ei ole määrätty, kuolinpesän veronalaista pääomatuloa eläkevakuutuksen säästömäärään asti.

54 d §

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut

Verovelvollisella on oikeus vähentää oman 34 a §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksensa maksuja 5 000 euroa vuodessa. Vähennyskelpoinen enimmäismää-

54 d §

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksut

Verovelvollisella on oikeus vähentää 34 a §:ssä tarkoitetun oman eläkevakuutuksensa ja pitkäaikaissäätämissopimuksensa maksuja yhteensä 5 000 euroa vuodessa. Vä-

rä on kuitenkin 2 500 euroa, jos verovelvollisen työnantaja on verovuonna maksanut verovelvolliselle ottamansa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja. Vähennysoikeus koskee vakuutusta, jonka on ottanut verovelvollinen tai tämän puoliso ja jossa verovelvollinen on vakuutettuna.

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että vakuutussopimuksen mukaan eläkettä aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 62 vuotta ja että vakuutusta ei voida takaisinostaa mainittua ikää aikaisemmin muilla vakuutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin vakuutetun vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella. Kertamaksullisen eläkevakuutuksen maksut eivät ole vähennyskelpoisia.

hennyskelpoinen enimmäismäärä on kuitenkin 2 500 euroa, jos verovelvollisen työnantaja on verovuonna maksanut verovelvolliselle ottamansa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja. *Maksuja voidaan vähentää aikaisintaan siltä verovuodelta, jonka aikana vakuutettu tai varoihin oikeutettu täyttää 18 vuotta, ja viimeistään siltä vuodelta, jonka aikana eläkettä tai muuta suoritusta on alettu maksaa.* Vähennysoikeus koskee vakuutusta, jonka on ottanut verovelvollinen tai hänen puolisonsa ja jossa verovelvollinen on vakuutettuna, sekä pitkäaikaisäästämissopimusta, jonka on tehnyt verovelvollinen tai hänen puolisonsa ja jossa verovelvollinen on sidotusta pitkäaikaisäästämisestä annetussa laissa tarkoitettu varoihin oikeutettu.

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että sopimuksen mukaan:

1) vanhuuseläkettä aletaan maksaa vakuutetulle tai pitkäaikaisäästämissopimukseen perustuvia suorituksia varoihin oikeutetulle aikaisintaan hänen saavutettuaan työntekijän eläkelain (395/2006) mukaiseen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän;

2) vakuutusta ei voida takaisinostaa eikä säästömäärää nostaa 1 kohdassa mainittua ajankohtaa aiemmin muilla vakuutetun tai pitkäaikaisäästämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin näiden vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

Kertamaksullisen eläkevakuutuksen maksut eivät ole vähennyskelpoisia.

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että sopimuksen mukaan:

1) eläke tai muu suoritus maksetaan muissa kuin 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa toistuvina erinä vuosittain tai lyhyemmin määräajoin varoihin oikeutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän aikana tai vähintään 10 vuoden aikana siten, että kunkin vuonna suoritetaan enintään se osa jäljellä olevasta säästömäärästä, joka saadaan jakamalla jäljellä oleva säästömäärä jäljellä olevien maksuvuosien lukumäärällä; kalenterivuoden aikana eläkettä tai muuta suoritusta voidaan kuitenkin jäljellä olevasta säästömäärästä riippumatta maksaa aina 2 000 eu-

Mitä 1 momentissa säädetään työnantajan ottamasta vakuutuksesta, sovelletaan vastaavasti vakuutukseen, jonka avoin yhtiö on ottanut yhtiömiehelleen, kommandiittiyhtiö vastuunalaiselle yhtiömiehelleen ja osakeyhtiö sellaiselle osakkaalleen, jota ei työntekijän eläkelain 1 d §:n mukaan pidetä mainittua lakia sovellettaessa työsuhteessa olevana.

Muusta kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta otetun vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut eivät ole vähennyskelpoisia. Ulkomailta Suomeen muuttaneen henkilön, lukuun ottamatta henkilöä, joka on ollut Suomessa yleisesti verovelvollinen Suomeen muuttamista edeltäneiden viiden vuoden aikana, maksamat tällaisen vakuutuksen maksut ovat kuitenkin 1—3 momentin mukaisesti vähennyskelpoisia hänen verotuksessaan muuttovuodelta ja kolmelta sitä seuraavalta vuodelta, jos maksut perustuvat vakuutukseen, joka on otettu vähintään yhtä vuotta ennen henkilön Suomeen muuttamista.

roon asti;

2) sopimukseen perustuvaa oikeutta ei saa luovuttaa eikä pantata.

Jos eläkettä tai muuta suoritusta aletaan maksaa myöhemmin kuin verovelvollisen saavutettua työntekijän eläkelain mukaisen vanhuuseläkeiän, 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettua 10 vuoden aikaa lyhennetään kahdella vuodella jokaista sellaista täyttää ikävuotta kohden, jolla verovelvollisen ikä ylittää eläkeiän silloin, kun eläkkeen tai suorituksen maksuja aletaan maksaa, kuitenkin enintään neljällä vuodella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin maksuihin voi sisältyä myös eläkevakuutukseen liittyvään kuolemanvaravakuutukseen kohdistuvia maksuja siltä osin kuin kuolemanvarakorvaus ei ylitä eläkevakuutuksen säästöä.

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että vakuutuslaitos, talletuspankki, rahastoyhtiö tai sijoituspalveluyritys on 1 momentissa tarkoitettussa sopimuksessa sitoutunut antamaan Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset Verohallinnon määräämät tiedot Verohallinnon määräämällä tavalla.

Mitä 1 momentissa säädetään työnantajan ottamasta vakuutuksesta, sovelletaan vastaavasti vakuutukseen, jonka avoin yhtiö on ottanut yhtiömiehelleen, kommandiittiyhtiö vastuunalaiselle yhtiömiehelleen ja osakeyhtiö sellaiselle osakkaalleen, jota ei työntekijän eläkelain 7 §:n mukaan pidetä mainittua lakia sovellettaessa työsuhteessa olevana.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut ovat vähennyskelpoisia vain, jos vakuutus on otettu Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta. Pitkäaikaisäästämissopimuksen maksut ovat vähennyskelpoisia vain, jos sopimus on tehty Suomessa asuvan tai täällä kiinteästä toimipaikasta toimivan palveluntarjoajan kanssa. Lukuun ottamatta henkilöä, joka on ollut Suomessa yleisesti verovelvollinen Suomeen muuttamista edeltäneiden viiden vuoden aikana, ulkomailta Suomeen muuttaneen henkilön maksamat vakuutuksen maksut ovat kuitenkin 1—8 momentin mukaisesti vähennyskelpoisia hänen verotuksessaan muuttovuodelta ja kolmelta sitä seuraavalta vuodelta, jos maksut perustuvat vakuutukseen, joka on otettu vähintään yhtä vuotta ennen henki-

lön Suomeen muuttamista.

58 §

Korkomenot

Verovelvollisella ei ole myöskään oikeutta vähentää korkoa, joka kohdistuu:

- 1) korkotulon lähdeverosta annetussa laissa tarkoitettuun korkotuloon tai mainitun lain mukaisen joukkovelkakirjan luovutuksen yhteydessä saatuun jälkimarkkinahyvitykseen;
- 2) vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen.

58 §

Korkomenot

Verovelvollisella ei ole myöskään oikeutta vähentää korkoa, joka kohdistuu:

- 1) korkotulon lähdeverosta annetussa laissa tarkoitettuun korkotuloon tai mainitun lain mukaisen joukkovelkakirjan luovutuksen yhteydessä saatuun jälkimarkkinahyvitykseen;
- 2) vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen *tai pitkäaikaisäästämissopimukseen.*

60 §

Alijäämä ja pääomatulolajin tappio

Edellä 54 d §:ssä tarkoitetut vakuutusmaksut vähennetään pääomatuloista 1 momentissa tarkoitettujen vähennysten jälkeen. Jos vähennysten yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisen pääomatulojen yhteismäärä, verovelvollisella on oikeus tehdä verosta 131 a ja 132—134 §:ssä tarkoitettu erityinen alijäämähyvitys. Vakuutusmaksujen perusteella ei vahvisteta pääomatulolajin tappiota.

60 §

Alijäämä ja pääomatulolajin tappio

Edellä 54 d §:ssä tarkoitetut *maksut* vähennetään pääomatuloista 1 momentissa tarkoitettujen vähennysten jälkeen. Jos vähennysten yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisen pääomatulojen yhteismäärä, verovelvollisella on oikeus tehdä verosta 131 a ja 132—134 §:ssä tarkoitettu erityinen alijäämähyvitys. *Maksujen* perusteella ei vahvisteta pääomatulolajin tappiota.

68 §

Työnantajan maksamat vakuutusmaksut

Työnantajan maksamat työntekijälleen otaman 54 d §:n 2 momentissa säädetty edellytykset täyttävän vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut katsotaan vakuutetun veronalaiseksi ansiotuloksi kuitenkin vain siltä osin kuin niiden yhteismäärä verovuonna ylittää 8 500 euroa.

68 §

Työnantajan maksamat vakuutusmaksut

Työnantajan maksamat työntekijälleen otaman 54 d §:n 2, 4 5 ja 7 momenteissa säädetty edellytykset täyttävän vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut katsotaan vakuutetun veronalaiseksi ansiotuloksi kuitenkin vain siltä osin kuin niiden yhteismäärä verovuonna ylittää 8 500 euroa.

131 a §

Erityinen alijäämähyvitys

Jos luonnollisen henkilön 60 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vähennysten ja 54 d §:n nojalla vähennyskelpoisten vakuutusmaksujen yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisen pääomatulojen yhteismäärä, pääomatulojen tuloveroprosentin mukainen osuus yli menevästä osasta, kuitenkin enintään pääomatulojen tuloveroprosentin mukainen osuus vakuutusmaksuista, vähennetään ansiotulon verosta (*erityinen alijäämähyvitys*).

131 a §

Erityinen alijäämähyvitys

Jos luonnollisen henkilön 60 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vähennysten ja 54 d §:n nojalla vähennyskelpoisten maksujen yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisen pääomatulojen yhteismäärä, pääomatulojen tuloveroprosentin mukainen osuus yli menevästä osasta, kuitenkin enintään pääomatulojen tuloveroprosentin mukainen osuus mainituista maksuista, vähennetään ansiotulon verosta (*erityinen alijäämähyvitys*).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan lain voimaantulopäivänä ja sen jälkeen maksettaviin eläkevakuutuksen maksuihin ja eläkkeisiin sekä muihin eläkevakuutuksen perusteella maksettuihin suorituksiin jäljempänä säädetyin poikkeuksin. Kuolemanvaravakuutusta koskevia säännöksiä sovelletaan vakuutuksiin, jotka liittyvät 18 päivänä syyskuuta 2009 ja sen jälkeen otettuun eläkevakuutukseen.

Eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa ikärajaa sovelletaan 18 päivänä syyskuuta 2009 ja sen jälkeen otettaviin vakuutuksiin verovuodesta 2009 alkaen.

Viimeistään 17 päivänä syyskuuta 2009 otettuihin vakuutuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista ikärajaa verovuosina 2010—2016. Maksujen vähennyskelpoisuuteen sovelletaan muilta osin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Viimeistään 17 päivänä syyskuuta 2009 otetun vakuutuksen perusteella maksettuihin eläkkeeseen ja muihin suorituksiin sovelletaan 34 b §:n 1 momentin sijasta tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 34 a §:n 4 momenttia.

Tämän lain 68 §:n 2 momenttia sovelletaan 18 päivänä syyskuuta 2009 ja sen jälkeen otettaviin vakuutuksiin. Viimeistään 17 päivänä syyskuuta 2009 työnantajan työntekijälle ottamaan vakuutukseen sovelletaan tämän

lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta 11 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (627/1978) 13 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 814/2008, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Verotusmenettelystä annetun lain mukaisessa järjestyksessä verotetaan:

Verotusmenettelystä annetun lain mukaisessa järjestyksessä verotetaan:

2) eläke;

2) eläke ja kuin muu vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen perusteella maksettu suoritus;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki**korkotulon lähdeverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkotulon lähdeverosta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1341/1990) 4 §:n 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1393/1991, ja
lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1393/1991 ja laissa 1550/1992, uusi 3 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 §

4 §

*Veronalaisuutta koskevat poikkeukset**Veronalaisuutta koskevat poikkeukset*

Korkotulon lähdeveroa ei ole suoritettava:

Korkotulon lähdeveroa ei ole suoritettava:

2) koroksi katsottavasta tuotosta tai muusta hyvityksestä, joka suoritetaan talletuksen siirron tai joukkovelkakirjan luovutuksen yhteydessä.

2) koroksi katsottavasta tuotosta tai muusta hyvityksestä, joka suoritetaan talletuksen siirron tai joukkovelkakirjan luovutuksen yhteydessä;

3) *sellaiselle talletukselle ja joukkovelkakirjalainalle maksetusta korosta, johon säästäjän varat on tuloverolain 54 d §:ssä tarkoitettuna pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaisesti sijoitettu.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki**perintö- ja lahjaverolain 7 a ja 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 12 päivänä heinäkuuta 1940 annetun perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 7 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1392/1995 ja 909/2001, uusi 3 momentti ja 9 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1392/1995 ja laeissa 520/1959, 463/1984 ja 1144/2005, uusi 5, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 a §

Sen estämättä, mitä edellä 1 ja 2 momentissa säädetään, perintöveroa on suoritettava vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella saadun vakuutuskorvauksen kokomäärästä eläkevakuutuksen säästösummaan saakka. Säästösumman ylittävään vakuutuskorvaukseen sovelletaan, mitä 2 momentissa säädetään.

9 §

Kuolinpesälle tai verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta vähennetään tuloverolain 36 §:n 2 momentin tai 34 a §:n 6 momentin nojalla tuloksi luetusta vakuutuskorvauksesta tai pitkäaikaissäästämissopimuksen säästövaroista menevä vero.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan vakuutuskorvauksiin, jotka on saatu lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen tapahtuneen kuolemantapauksen johdosta.

5.

Laki**verotusmenettelystä annetun lain 16 ja 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotusmenettelystä 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1558/1995) 15 §:n 1 momentti ja 16 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on olaisissa 565/2004, ja *lisätään* 17 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 565/2004, 775/2004, 1224/2006 ja 1142/2007, uusi 13 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

15 §

15 §

*Tulotietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus**Tulotietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus*

Jokaisen on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot maksamistaan tai välittämistään rahanarvoisista suorituksista, niiden oikaisuksista, saajista ja suoritusten perusteista. Rahanarvoisella suorituksella tarkoitetaan muun muassa palkkaa, luontoisetua ja palkkiota sekä työstä, tehtävästä tai palveluksesta smaksettua korvausta sekä palkintoa, apurahaa, stipendiä, tunnustuspalkintoa, opintotukea, kustannusten korvausta, eläkettä, sosiaalietuutta, osinkoa, osakaslainaa, rahasto-osuuden tuottoa, korkoa, vuokraa ja vakuutuskorvausta sekä tekijönoikeudesta, patentista, kaivosoikeudesta tai muusta sen kaltaisesta oikeudesta maksettua korvausta. Tiedot on toimitettava Verohallinnolle, vaikka suoritus olisi maksettu ennakonpidätystä toimittamatta taikka suoritus olisi maksettu tai välitetty rajoitetusti verovelvolliselle taikka kyseinen tulo olisi saajalleen verosta vapaa.

Jokaisen on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot maksamistaan tai välittämistään rahanarvoisista suorituksista, niiden oikaisuksista, saajista ja suoritusten perusteista. Rahanarvoisella suorituksella tarkoitetaan muun muassa palkkaa, luontoisetua ja palkkiota sekä työstä, tehtävästä tai palveluksesta smaksettua korvausta sekä palkintoa, apurahaa, stipendiä, tunnustuspalkintoa, opintotukea, kustannusten korvausta, eläkettä, *pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuvaa suoritusta ja veronalaista tuloa*, sosiaalietuutta, osinkoa, osakaslainaa, rahasto-osuuden tuottoa, korkoa, vuokraa ja vakuutuskorvausta sekä tekijönoikeudesta, patentista, kaivosoikeudesta tai muusta sen kaltaisesta oikeudesta maksettua korvausta. Tiedot on toimitettava Verohallinnolle, vaikka suoritus olisi maksettu ennakonpidätystä toimittamatta taikka suoritus olisi maksettu tai välitetty rajoitetusti verovelvolliselle taikka kyseinen tulo olisi saajalleen verosta vapaa.

16 §

Meno- ja vähennystietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Vakuutuslaitoksen, eläkesäätiön ja muun eläkelaitoksen sekä ulkomaisen vakuutus- tai eläkelaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän on toimitettava verohallinnolle tiedot verovelvollisen maksamasta eläkevakuutusmaksusta samoin kuin selvitys maksun vähennyskelpoisuudesta. Vastaava selvitys on annettava myös verovelvolliselle.

16 §

Meno- ja vähennystietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Vakuutuslaitoksen, eläkesäätiön ja muun eläkelaitoksen, ulkomaisen vakuutus- tai eläkelaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän sekä talletuspankin, rahastoyhtiön ja sijoituspalveluyrityksen on toimitettava Verohallinnolle tiedot verovelvollisen maksamista eläkevakuutuksen ja pitkäaikaisäästämissopimuksen maksuista sekä selvitys maksujen vähennyskelpoisuudesta. Lisäksi vakuutuslaitoksen ja ulkomaisen vakuutuslaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 1 a §:ssä tarkoitetun apurahansaajan maksamasta pakollisesta ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) mukaisesta tapaturmavakuutusmaksusta. Vastaava selvitys on annettava myös verovelvolliselle.

17 §

Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

17 §

Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Henkivakuutusyhtiön, ulkomaisen vakuutus- tai eläkelaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän sekä talletuspankin, rahastoyhtiön ja sijoituspalveluyrityksen on toimitettava Verohallinnolle tiedot vapaaehtoisien yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaisäästämissopimuksen ehdoista, irtisanomisesta ja säästövarojen siirrosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan 16 §:ssä tarkoitetun apurahansaajan pakollista ryhmähenkivakuu-

tusmaksua sekä tapaturmavakuutusmaksua koskeviin tietoihin ensimmäisen kerran vuodelta 2010 toimitettavassa verotuksessa.

6.

Laki

ennakkoperintälain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun ennakkoperintälain (1118/1996) 11 §:ään uusi
3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

*Ennakonpidätyksen toimittaminen ja sen
ajankohta*

*Ennakonpidätyksen toimittaminen ja sen
ajankohta*

Jos pitkäaikaissästämissopimuksen säästöpääoma on tuloverolain 34 b §:n 7 momentin nojalla luettava vakuutetun veronalaiseksi tuloksi korotettuna, ennakonpidätyksen määrä lasketaan 1 momentista poiketen tuloksi luettavan määrän koko arvosta.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*